

vare sig ordinarie eller extraordinarie (§ 1). Det kan ifrågasättas, om jämväl extraordinarie präst bör komma i åtnjutande af emeritilön, då ju med afseende å civila tjänstemäns rätt till pension af statsmedel den grundsatsen är gällande, att sådan rätt tillkommer endast ordinarie innehafvare af befattning med lön å stat. I likhet med kommittén finner jag emellertid öfvervägande skäl tala för att tillfälle till försörjning annorledes än genom tjänstgöring i församling beredes extraordinarie präst, som uppnått en högre ålder. Sådan tjänstgöring måste nämligen, såsom kommittén framhåller, helt visst vara för den åldrige adjunkten mycket betungande, då för honom knappast längre finnes utsikt att blifva befordrad till ordinarie befattning. Mången gång lärar väl icke heller hans användande i kyrkans tjänst vara synnerligen önskvärdt.

Då Kungl. Maj:t ansetts böra, fortfarande som hittills, disponera kyrkans gemensamma aflöningstillgångar, med hvilka emeritilönerna skola bestridas, och endast Kungl. Maj:t lärar vara i tillfälle att träffa det rätta afgörandet mellan dem, som varda anmälda till emeritilöner, finner jag i sin ordning, att Kungl. Maj:t skall, såsom kommittén ock föreslagit, utse innehafvare af emeritilön (§ 1).

1—5 §§.

Ordinarie präst skall enligt kommitténs förslag vara pliktig att, mot ^{öfversikt öfver} åtnjutande af emeritilön, afgå från sin tjänst, när han fyllt 75 år och icke ^{innehållet.} längre förmår behörigen uppehålla tjänsten, eller när han fyllt 65 år samt under mer än tre af de senast förflutna fem åren varit i följd af obotlig sjukdom eller ålderdomssvaghets orsakadt att fullgöra sina tjänsteåligganden och af sådan anledning åtnjutit tjänstledighet. Extraordinarie präst må erhålla emeritilön, när han uppnått en ålder af 60 år (§ 2). Vederbörande domkapitel har att hos Kungl. Maj:t annåla, då stiftet tillhörande präst fyllt 74 år och icke längre förmår behörigen uppehålla sin tjänst eller eljest enligt bestämmelserna i kommittéförslagets § 2 finnes böra komma i åtnjutande af emeritilön (§ 5).

Då prästerskapets aflöning i ej ringa mån är beroende af tillskott från kyrkofonden, har kommittén ansett, att den summa bör begränsas, som årligen får från fonden utgå till emeritilöner, och i sådant afseende föreslagit ett maximum af 500,000 kronor för hvarje år. Inom ramen af denna summa skulle Kungl. Maj:t fastställa det antal emeritilöner, som må utdelas. Kommittén framhåller i motiveringen till paragrafen, att vid antalets bestämmande bör tagas hänsyn till dem af de olika tjänstegrupperna, som kunna förväntas blifva i behof af dylik lön, så att antalet

löner sättes i ett lämpligt förhållande till antalet emeriti inom hvarje grupp (§ 3).

En ordinarie tjänsteinnehafvares lön — dock utan inberäkning af bostads- eller någon särskild förmån — skall vara mätaren på beloppet af den emeritilön, han äger vid afgang från tjäns'en åtnjuta; och har kommittén föreslagit, att 80 procent af den sålunda beräknade lönen skall utgöra emeritilön. Angifna procenttal har dock synts å ena sidan vara för högt, när aflöningsförmånerna uppgå till mera betydande belopp, och å andra sidan icke göra till fyllest, när de lägsta lönerna utgöra underlaget för emeritilönens beräkning. En gräns såväl uppåt som nedåt för emeritilön har alltså föreslagits, i det att dylik lön ej må understiga 1,800 kronor, ej heller öfversiga 5,000 kronor. Utan hän-syn till värdet af de aflöningsförmåner, extraordinarie präst senast åtnjutit, skall emeritilön för honom alltid utgöra 1,800 kronor (§ 4).

Villkors-
bestämmelser
för skyldighet
att afgå från
tjänst.

Öfverståthållareämbet-t håller före, att de i §§ 2 och 5 förekommande orden »och icke längre förmår behörigen upphålla sin tjänst» böra utgå. Det syntes vara nog att stadga skyldighet för präst att afgå vid fyllda 75 års ålder och att öfverlämna åt Kungl. Maj:tt att, med ledning af de upplysningar, domkapitlet kunde lämna, bestämma hvilka borde erhålla emeritilön. Ett offentligt utsägannde att prästmannen icke längre förmådde behörigen upphålla sin tjänst syntes nära nog stötande. Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande i *Stockholms* län förmenar, att uppnådd ålder af 75 år bör ensamt för sig vara nog för konstituerande af prästs skyldighet att afgå från sin tjänst mot erhållande af emeritilön, och att således domkapitlet bör hos Kungl. Maj:tt anmäla alla, som nästföljande år uppnå nämnda ålder. Skulle någon af de sålunda anmälda ännu äga sådana kropps- och själskrafter, att hans bibehållande vid ämbetet an-åges önskvärdt, borde detta samtidigt inberättas af domkapitlet, som jämväl borde yttra sig om, i hvilken ordning de anmälda borde komma i fråga till lediga emeritilöner. Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande i *Östergötlands* län finner den pröfningsrätt, som enligt § 5 tillagts domkapitlet och hvilken mången gång torde blifva icke så lätt, vara för tjänsteinnehafvaren mindre tilltalande. Visserligen kunde kropps- och själskrafter hos en 75-åring vara så goda, att hinder icke mötte för honom att för-rätta sitt värf, men säkerligen vore det ur kyrkans synpunkt önskvärdt, att den prästman, som uppnått nämnda ålder, blefve ersatt af en yngre kraft. Fördenskull anser Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande, att hvarje ordinarie präst, som fyllt 75 år, skall vara skyldig att mot erhållande af

emeritilön afgå från tjänsten samt af domkapitlet i föreskrifven tid anmälas till erhållande af dylik lön.

På de sålunda anförda skälen tillstyrker jag, i likhet med *kammarkollegium* (s. 228), att ordren »och icke längre förmår behörigen uppehålla sin tjänst» uteslutas ur såväl § 2 som § 5.

Enligt hvad af motiveringen till § 3 framgår, afser densamma å ena ^{Gruppering af emeritilöner i olika klasser.} sidan att fastställa gränsen för emeritilönernas totalbelopp och å andra sidan att reglera det inbördes förhållandet mellan de präster af olika tjänstegrader — kyrkoherdar, komministrar och adjunkter — som kunna ifrågasättas till erhållande af emeritilön. Detta senare är emellertid icke uttryckt i själva lagen. Såsom *kammarkollegium* (s. 229) framhåller, är dock af vikt, att då det gifves olika klasser af tjänsteinnehafvare, jämväl emeritilönerna grupperas i sina särskilda klasser, och att denna gruppering ej får förryckas på grund af tillfälliga omständigheter. Om förhållandena sedermera på ett konstant sätt förändra sig, är ju Kungl. Maj:t oförhindrad att göra en annan indelning. En viss ordning bör, säger kollegium, fastställas och iakttagas, så att ej alltför mycket varder öfverlämnadt åt slumpen. Häruti instämmer jag och anser följaktligen en omredigering af paragrafen vara af behovet påkallad.

Med anledning af kommitténs förslag till föreskrifter angående be- ^{Grunder för beräkning af emeritilöner.} räkning af prästerskapets aflöning har jag uttalat mig för en förhöjning af kyrkoherdars och komministrars minimiaflöning. Enligt min mening är det nämligen önskvärdt, att lönen för dessa präster, när de innehaft tjänst inom sin grad i 10 år, ej understiger för kyrkoherde 4,500 kronor och för komminister 3,000 kronor.

I anslutning här till anser jag ock, att emeritilöns minimibelopp bör höjas, så att emeritilönen för respektive ordinarie tjänsteinnehafvare under alla förhållanden må uppgå till minst 80 procent af någotdera af nyssnämnda belopp. Den skulle således för kyrkoherde aldrig understiga 3,600 kronor eller för komminister 2,400 kronor, oberoende däraf om en beräkning efter 80 procent af den reglerade lönen ej ställer sig lika fördelaktig för den till emeritilön berättigade. Bestämmas emeritilönernas minimibelopp till respektive 3,600 och 2,400 kronor, kan det i något sällsynt undantagsfall inträffa, att en vid mycket framskriden ålder befördrad präst får sin emeritilön beräknad efter ett högre lönebelopp, än det han i verkligheten uppburit, nämligen om han icke i 10 år innehaft ordinarie befattning inom sin grad. Men denna förmån torde ej böra honom förmenas.

Jag har ej något att erinra däremot, att emeritilöns maximum sättes till 5,000 kronor, ej heller mot ett bestämmande af emeritilön för extraordinarie präst till ett för alla lika belopp af 1,800 kronor.

Emellertid synes det mig ej lämpligt, att i denna lag meddelas bestämmelser om sättet att beräkna emeritilöner eller om deras maximum och minimumbelopp, utan lär det böra öfverlämnas åt Eders Kungl. Maj:ts att fastställa grunder för beräkning lika väl af dylika löner som af löner och arfvoden till det i tjänst varande prästerskapet.

Förändrad anordning af innehållet i §§ 1—5.

Jämte det jag anser, att några af förevarande paragrafer böra omredigeras till öfverensstämmelse med hvad jag nu anført, delar jag *kammarkollegii* åsikt därom (s. 234 o. följ.), att paragrafernas innehåll bör anordnas i någon mån annorlunda, än som skett i kommitténs lagförslag. Blifvande 1 § skulle sålunda motsvaras af kommittéförslaget § 1 första stycket, blifvande 2 § af kommittéförslaget § 4, blifvande 4 § af kommittéförslaget § 2 samt blifvande 5 § af kommittéförslaget § 1 andra stycket äfvensom § 5; men skulle kommittéförslaget § 3 bibehålla sin plats oförändrad.

Statistiska uppgifter.

Vid anställda undersökningar har det visat sig, att den 1 maj 1907 funnos 114 präster, som fyllt 75 år. Af dessa voro 93 kyrkoherdar och 21 komministrar. Samma dag och år hade 14 adjunkter uppnått en ålder af 60 år. En pensionering af samtliga dessa präster, med tillämpning af de — från kommitténs i viss mån afvikande — grunder, jag ti låtit mig föreslå, skulle medföra en kostnad af 454,030 kronor. Hvad af 500,000 kronor sedermera återstode eller 45,970 kronor kunde användas för beredande af emeritilöner åt de ordinarie präster, som i följd af sjukdom l. d. måste afgå från sina tjänster redan vid fyllda 65 år.

Mera detaljerade uppgifter kunna inhämtas af följande tablå, med hvilken torde böra jämföras en liknande tablå, intagen å sid. 198 i kommitténs betänkande IV.

T a b l å,

utvisande ungefärliga kostnaden för bestridande af emeritilöner åt rikets prästerskap år 1907, enligt de i Kungl. Maj:ts proposition föreslagna grunderna.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
S t i f t.	Antal kyrkoherdar, som den 1/5 1907 uppnått 75 års ålder.	Antal kyrkoherdar, m. fl., som den 1/5 1907 uppnått 75 års ålder.	Antal adjunkter, som den 1/5 1907 uppnått 60 års ålder.	Summa.	Om de i kol. 2—5 upptagna präster erhållit emeritilöner enligt Kungl. Maj:ts förslag, hade lönebeloppet utgjort för				Af samtliga till emeritilön berättigade utgjorde		
					kyrkoherdar kr.	kommissionarar m. fl. kr.	adjunkter kr.	samtliga präster kr.	kyrkoherdar %	kommissionarar m. fl. %	adjunkter %
Uppsala	7	5	2	14	26,760	12,000	3,600	42,360	50.00	35.71	14.29
Linköpings	9	1	1	11	32,400	2,400	1,800	36,600	81.82	9.09	9.09
Skara	14	1	2	17	54,810	2,400	3,600	60,810	82.35	5.88	11.77
Strängnäs	7	2	1	10	25,470	6,240	1,800	33,510	70.00	20.00	10.00
Västerås	6	—	1	7	23,510	—	1,800	25,310	85.71	0.00	14.29
Växjö	10	2	—	12	36,900	4,800	—	41,700	83.33	16.67	0.00
Lunds	13	—	3	16	59,400	—	5,400	64,800	81.25	0.00	18.75
Göteborgs	8	4	2	14	34,620	9,600	3,600	47,820	57.14	28.57	14.29
Kalmar	2	1	—	3	7,550	2,400	—	9,950	66.67	33.33	0.00
Karlstads	5	1	—	6	20,910	2,400	—	23,310	83.33	16.67	0.00
Härnösands	7	1	2	10	30,800	2,400	3,600	36,800	70.00	10.00	20.00
Luleå	3	1	—	4	13,630	3,030	—	16,660	75.00	25.00	0.00
Visby	2	—	—	2	7,200	—	—	7,200	100.00	0.00	0.00
Stockholms stad	—	2	—	2	—	7,200	—	7,200	0.00	100.00	0.00
För hela riket	93	21	14	128	373,960	54,870	25,200	454,030	72.66	16.40	10.94

14 §.

Utåelning
företa gången
af emeriti-
löner.

Huru mycket af kyrkofondens tillgångar intill 500,000 kronor må disponeras för bestridande af emeritilöner, torde, såsom kommittén erinrar, svårligen kunna afgöras förr, än de af kommittén föreslagna lagarna varit under någon tid tillämpade och verkningarna af dem låta sig med större säkerhet bedömas. Det har därför synts kommittén, att med utdelande af emeritilöner borde anstå någon tid, efter det de nya lönerogleringarna börjat tillämpas. Ecklesiastikåret 1920—21 föreslår kommittén såsom emeritilönernas begynnelseår.

Med afseende härå uttalar domkapitlet i *Härnösand* önskvärdheten af att, om möjlighet därtill funnes, emeritilön måtte utgå något tidigare, enär en af de mest ödesdigra bristerna i vår kyrkliga organisation vore saknaden af pension eller emeritilön för ålderstigna och orkeslösa präster. Det vore därför i högsta grad önskligt, att icke ytterligare 15 år skulle förflyta, innan man försökte att i någon mån afhjälpa denna brist. Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande i *Västernorrlands* län gör ett liknande uttalande.

Äfven *kammarkollegium* (s. 239) finner det vara af största vikt, att emeritilöner anordnas, så fort omständigheterna sådant tillåta. Kollegium framhåller, att endast Eders Kungl. Maj:t lär kunna afgöra, huruvida kyrkofondens tillgångar medgifva, att detta sker tidigare, än kommittén föreslagit, och ifrågasätter, om icke åt Eders Kungl. Maj:t bör öfverlåtas att bestämma, när emeritilöner första gången skola utgå.

Då också jag hyser den mening, att utdelandet af emeritilöner icke bör uppskjutas längre, än af förhållandena oundgängligen påkallas, anser jag, i likhet med *kammarkollegium*, att afgörandet angående tiden för utdelande första gången af emeritilöner lämpligen må tillkomma Eders Kungl. Maj:t, och att följaktligen förevarande paragraf bör i enlighet härmed omredigeras.

6—16 §§.

Förändrad
anordning af
innehållet.
Uteslutningar

Kammarkollegium (s. 237) säger sig anse det mindre lämpligt, att i en lag, vid hvars tillkomst och förändring mer än vanligt tunga former skulle tillämpas, inrymma alla de bestämmelser af mera reglementarisk beskaffenhet, som upptagits i §§ 6—9 samt § 11. Enligt kollegii åsikt skulle det göra tillfyllest, om i lagen allenast föreskrefves: när ordinarie präst, åt hvilken emeritilön tilldelats, skall frånträda sin tjänstbefattning

(§ 6); från hvilken tid präst, som fått emeritlönen sig beviljad, äger åtnjuta densamma, och när emeritlönen vid dödsfall upphör att utgå (§ 8); att emeritlönen skall utgå kvartalsvis (§ 9); samt att rätt till dylik lön förverkas, när innehafvaren däraf blifvit dömd prästämbetet förlustig (§ 11). Hvad i öfrigt uti omförmälda paragrafer stadgats borde enligt kollegii åsikt kunna upptagas bland de föreskrifter, Eders Kungl. Majt antagits komma att enligt § 13 meddela.

Med instämmande häri anser jag dessutom, på sätt jag i det föregående vid upprepade tillfällen erinrat, att den paragraf (§ 16) bör uteslutas, enligt hvilken kyrkans medbestämmande rätt vid den af kommittén föreslagna lagstiftningen skulle i lagen uttryckligen angifvas.

Genom en förändrad anordning af innehållet och vissa paragrafers uteslutande skulle följande lag komma att innehålla, utöfver de 5 första paragraferna, ytterligare endast 7, af hvilka:

blifvande 6 § motsvaras af kommittéförslagets § 6 andra stycket, § 8 och § 9 andra stycket;

blifvande 7 § motsvaras af kommittéförslagets § 11 första punkten

» 8 § » » » § 10

» 9 § » » » § 14

» 10 § » » » § 15

» 11 § » » » § 12

» 12 § » » » § 13

Af kommittéförslagets §§ 6—16 skulle således § 6 första stycket, § 7, § 9 första stycket, § 11 andra punkten och § 16 uteslutas.

Förslag till lag om kyrkofond.

Såsom jag i det föregående vid olika tillfällen framhållit, har en för hela prästerskapet gemensam aflönings-tillgång tillskapats genom den i § 9 mom. 2 af 1862 års förordning införda bestämmelsen, att inkomster, som grunda sig på statsanslag i kontanta penningar, kronotionde och hemmansräntor eller på arrenden för de af kronan upplåtta stom-, annex- och mensalhemman och lägenheter, som icke äro bostadsboställen, må från en till annan församling öfverflyttas». Härigenom har, säger kommittén (s. 204), visserligen möjliggjorts en förbättring i det svagast aflönade

*Öfversikt
öfver försla-
gets innehåll.*

prästerskapets villkor, liksom en utjämning af lönerna kommit till stånd; men förbättringen har varit otillräcklig och utjämningen ofullständig. Kommittén framhåller, att båda önskemålen skola på ett fullkomligare sätt genomföras, om till kyrkans förfogande ställas gemensamma aflöningsmedel i den omfattning, förevarande förslag angifver.

De ecklesiastika tillgångar, hvilka enligt kommitténs åsikt böra användas i kyrkans samfällda intresse, äro till en början sådana, som uppsamlats i prästerskapets löneregleringsfond. Denna har ju för närvarande alldeles samma uppgift, som skulle tillkomma kyrkofonden, nämligen att bidraga till utjämning af prästerskapets lönevillkor öfver hela riket. För de ecklesiastika bostälernas skogsfond har visserligen ändamålet blifvit något annorlunda bestämdt, i det att med denna fonds medel skall bekostas skogskultur å sådana ecklesiastika boställen, hvilka icke lämna så stort virkesöfverskott, att kostnaden för dylikt arbete kan därpå bestridas. Dock kunna ju i själfva verket utgifter för höjande af skogsskötseln å ett ecklesiastiskt boställe sägas, om ock på omvägar, bereda prästerskapet ökade lönetillgångar. De båda fondernas ändamål är således icke för hvarandra främmande. Om kyrkofonden öfvertager de förpliktelser, som åligga prästerskapets löneregleringsfond och de ecklesiastika bostälernas skogsfond, läser icke någon berättigad invändning kunna göras mot nämnda fonders öfverförande till kyrkofonden.

Utom sagda fonder förvaltas dels af statskontoret och dels af vissa domkapitel äfvensom andra lokala myndigheter åtskilliga fonder, hvilka jämväl leda sitt ursprung från ecklesiastika lönetillgångar eller afse att bereda prästerskapet i de territoriella församlingarna ökade aflöningsförmåner. Huruvida med dessa fonders tillkomst och uppgift skulle öfverensstämma, att de indroges till kyrkofonden, måste i hvarje särskildt fall blifva föremål för en mycket noggrann utredning. Lönetillgångar, som anskaffats af eller till förmån för en församling eller ett pastorat, eller hvilka af enskild person donerats till innehafvare af viss prästerlig tjänst, i syfte att bereda denne ökad inkomst, falla naturligtvis helt och hållet utom gränserna för kyrkofondens anspråk. Eders Kungl. Maj:t läser, efter myndigheters och enskildas hörande, afgöra, hvilka fonder eller andra ecklesiastika lönetillgångar — utöfver prästerskapets löneregleringsfond och de ecklesiastika bostälernas skogsfond — äro af beskaffenhet att kunna införlifvas med kyrkofonden.

Åsyftade lönetillgångar hafva karaktären af kapital, hvilka allenast en gång komma kyrkofonden till godo. Andra för kyrkofonden afsedda medel äro att betrakta såsom årsinkomster och innefatta dels atkastning af fondens

egen behållning, dels och hufvudsakligen anslag från statsverket samt afkastning af jord- och skogsegendomar af ecklesiastik boställsnatur.

Den mest betydande bland dessa årsinkomster är ersättningen af statsmedel för prästerskapets tionde och alla andra afgifter af fast egendom.

Vidare skola till kyrkofonden ingå skogsförsäljningsmedel från prästerskapets boställen. Kommittén påpekar, hurusom de inkomster, hvilka tillförts prästerskapet genom skogsafkastning från deras bostadsboställen, fördelat sig mycket ojämnt på olika år och tillika infört ojämnheter i prästerskapets aflöningsförhållanden. I följd häraf anser kommittén att, åtminstone i vanliga fall, icke någon andel i skogens afkastning utöfver husbehovet bör tillerkännas de särskilda boställshafvarna, utan att behållna skogsförsäljningsmedlen från bostadsboställen skola i sin helhet ingå till kyrkofonden, liksom naturligtvis äfven från löningsboställena.

Enär med prästerlig beställning enligt kommitténs förslag icke komme att förenas någon annan jord än bostadsboställe samt hemman eller lägenhet, som brukas i förening med dylikt boställe, skola öfriga löningsboställen äfvensom ersättningsmedel för jord eller förmån, som upplåtits från löningsboställe, skiljas från de beställningar, med hvilka de hittills varit förenade, och afkastningen däraf upptagas såsom en för hela kyrkan gemensam lönetillgång. Det är i följd häraf tydligt, att kyrkofondens inkomst af arrendemedel skall blifva icke obetydligt större, än hvad prästerskapets löne-regleringsfond i sådant afseende uppburit.

För öfrigt betonar kommittén, att det ekonomiska stöd, staten för närvarande lämnar kyrkan, icke heller för framtiden kan undvaras. Hvilka anspråk på bidrag kyrkan bör uppställa, anser kommittén nu icke kunna annorlunda bestämmas, än att anslagens storlek göres beroende af hvad i sådant afseende utgöres för ecklesiastikåret 1913—14, efter hvars utgång några af de nya löne-regleringarna skola börja att tillämpas. Den ersättning för indragen kronotionde och afskrifven kyrkotionde jämte andra persedelanslag äfvensom de statsanslag i penningar, som nämnda ecklesiastikår komma prästerskapet till godo, skulle sedermera allt framgent af prästerskapet åtnjutas.

Tillgångar och inkomster, som beräknas för den nybildade kyrkofonden, kunna ej alla på en gång komma densamma till godo. Många prästers ekonomiska intressen äro nämligen förbundna med nuvarande disposition af de kyrkliga lönetillgångarna. Kommittén anser emellertid hinder icke förefinnas för, rubbning i ett eller annat afseende af bestående förhållanden, såvida den, hvars rätt genom en förändrad anordning skulle blifva kränkt, hålles fullt skadeslös. Förr än den tidpunkt infaller, då

någon ny löneroglering kan börja tillämpas, har kyrkofonden ingen uppgift att fylla. Men när detta med den 1 maj 1914 inträffar, föreligger ock ett behof af att denna fond träder i verksamhet.

Kyrkofondens utgifter afse naturligtvis i första rummet att främja prästerskapets ekonomiska intressen vare sig direkt genom lönebidrag och arfvoden åt i tjänst varande präster afvensom emeritilöner åt åldringar och sjuklingar, som upphört att tjänsigöra i församlingarna, eller ock indirekt genom bekostande af skogs-skötsel och skogsvård å prästerskapets boställen samt genom bidrag till fullgörande af skattskyldighet för boställe, hvars skogs-atkastning ingår till kyrkofonden, under det att boställshafvaren är betalningsskyldig för de å skogsmarken belöpande utskylder och besvär.

Men det blir äfven möjligt att med kyrkofondens medel tillmötesgå de med odlingens fortgång alltjämt växande krafven på en utveckling af den kyrkliga organisationen, särskildt inom mera aflagset belägna trakter af vårt land, där, såsom kommittén säger, behofvet af ökad prästerligt biträde ligger i öppen dag, men ej kan afhjälpas ensamt genom hvad en fåtalig befolkning erbjuder af sin knappa inkomst.

Departements-
chefen.

Då jag i det föregående uttalat min anslutning till de principer, på hvilka för-laget till lag om indragning till statsverket och afskrifning af prästerskapets tionde samt om ersättning därför blifvit byggdt, samt äfven i öfrigt omfattat de af kommittén uppsälda hufvudgrunderna för reglering af prästerskapets aflöning, har jag naturligtvis ej något att erinra däremot att, för den händelse kommitténs förslag komma att bringas till verkställighet, en anordning vidtagas i det syfte, som enligt nu omhandlade lagförslag skulle förbindas med kyrkofonden, nämligen att uppsamla de gemensamma ecklesiastika tillgångarna och fördela dem på ekonomiskt svaga beställningar eller använda dem för tillgodseende af andra kyrkliga kraf.

Lika litet som *kammarkollegium* och *statskontoret*, hvilka den 6 december 1905 afgifvit gemensamt underdånigt utlåtande öfver föreliggande förslag till lag om kyrkofond, har jag något att ur principiell synpunkt erinra mot detsamma. Det afstyrkes för öfrigt endast af domkapitlet i Skara och öfverståthållareämbetet. Några af länsstyrelserna, hvilka i likhet med sistnämnda myndigheter afstyrkt tiondeafskrifningsförslaget, anse, att kyrkofondens inkomster böra bestämmas på väsentligen annat sätt än kommittén föreslagit.

1 §.

Mot det här framställda förslaget om öfverlämnande till statskontoret af kyrkofondens förvaltning erinrar styrelsen för *allmänna svenska prästföreningen*, att om kyrkan, på sätt föreslaget blifvit, uppgifver sin uråldriga tionderätt, det icke synes oberättigadt, att hon uppställer krafvet att själf få förvalta de genom tiondeafskrifningen och indragning af andra kyrkliga tillgångar uppkomna aflöningsmedlen. Endast därigenom syntes för statskyrkan tryggheten vara fullt garanterad. De politiska förhållandena kunde nämligen tänkas så gestalta sig, att utvecklingen skulle ske lugnast, om kyrkan stode mera fri och själfständig i sin förvaltning och disposition af de nödiga ekonomiska existensmedlen. Från ren förvaltnings synpunkt borde en kyrkans egen förvaltning icke blifva mindre trygg än en sådan genom statskontoret, liksom den icke heller borde blifva mindre fruktbringande i ekonomiskt afseende. Detta visar förvaltningen af prästerskapets änke- och pupillkassa. Medan sålunda statskontoret under åren 1899—1901 vid sin förvaltning af prästerskapets löneregleringsfond icke kunnat å dess medel förskaffa högre räntefkastning än efter 3.63—3.78 procent och å de ecklesiastiska bostälernas skogsfondsmedel 3.60—3.99 procent, så hade prästerskapets änke- och pupillkassa under samma år 1899—1901 haft en ränteinkomst af respektive 4.59 och 4.58 procent å sina fonder och sammaledes under senaste förvaltningsåret 1904—1905 en medelränta af 4.65 procent, och detta å fonder af vida större omfattning, nämligen af ända till öfver 11 millioner kronor. Kostnaden för denna förvaltning hade icke dragit större utgifter än 25,642 kronor 8 öre under 1903—1904, medan en förvaltning genom statskontoret enligt nådiga brevet den 14 februari 1868 medförde ett afdrag af uppbördsprovision efter 3.125 procent. Den ifrågasatta fonden komme icke att få så stora summor fonderade, utan mera att vara ett redovisningsverk för uppbördens mottagande och utanordning. Under alla förhållanden syntes därför en direkt förvaltning genom en af kyrkomöte utsedd styrelse af t. ex. 5 personer under Kungl. Maj:ts kontroll vara lämpligast och tryggast.

Med anledning af hvad prästföreningen sålunda andragit har *statskontoret* i infordradt underdånigt utlåtande af den 28 november 1907 till en början framhållit bland annat, hurusom det syntes vara följdriktigt, att så länge dispositionen öfver de medel, om hvilkas förvaltning här vore fråga, låge i Eders Kungl. Maj:ts hand, äfven förvaltningen af dessa medel borde förblifva hos ett statens ämbetsverk.

Beträffande härefter påståendet att en förvaltning af kyrkofonden

Kyrkofondens
förvaltning.
Utlåtanden
i frågan.
a) Allmänna
Svenska präst-
föreningen.

b) Statskon-
toret.

genom annan myndighet än statskontoret skulle för fonden blifva ekonomiskt fördelaktigare dels genom erhållande af högre räntefkastning och dels genom billigare förvaltningskostnader, gör statskontoret det uttalandet, att det ville synas statskontoret, som om prästföreningen grundat dessa sina uttalanden på förställningar, hvilka vore väsentligt oriktiga. Statskontoret ville ingalunda förneka, att icke en särskild styrelse, åt hvilken förvaltningen af fonden öfverlämnades, helt visst skulle lyckas uppbringa räntefkastningen till en högre siffra än den, som skulle ernås genom statskontorets förvaltning. Det låge nämligen i sakens natur, att en styrelse, som skulle få till utslutande uppgift att förvalta en enda fond af jämförelsevis måttlig storlek och vid utofvandet af sin förvaltning vore i tillfälle att med friare händer begagna sig af gynnsamma konjunkturner, skulle kunna åstadkomma ett finansiellt bättre resultat än det som kunde vinnas, där de nu nämnda förutsättningarna alldeles icke eller i endast ringa mån vore för handen. Att räntefkastningen å medel tillhörande prästerskapets löneregleringsfond och de ecklesiastika bostälernas skogsfond icke varit så låg, som af prästföreningen uppgifvits, framginge emellertid af det faktiska förhållandet, att dessa fonders hos statskontoret inestående medel blifvit under ett hvar af nedannämnda 10 år tillgodoförd ränta efter följande procenttal:

1897	3.90	1902	4.06
1898	3.93	1903	3.98
1899	3.92	1904	3.96
1900	4.00	1905	4.05
1901	4.11	1906	4.11

alltså tillhoppa 40.02 procent eller i medeltal 4 procent för år.

I afseende å hvad af prästföreningen antydes därom, att en förvaltning af kyrkofonden på sätt föreningen angifver borde komma att draga en betydligt lägre kostnad än den nuvarande förvaltningen genom statskontoret, anser ämbetsverket tillräckligt erinra därom, att hvarken prästerskapets löneregleringsfond eller de ecklesiastika bostälernas skogsfond belastas med ett enda öres utgift för medelsförvaltning; och förhållandet skulle ju blifva enahanda hvad kyrkofonden anginge. Den i kungl. brefvet den 14 februari 1868 medgifna uppborädsprovisionen — som i allt fall icke var någon »förvaltnings»kostnad, enär den utgick oberoende af hvem som förvaltade fonden — hade sedan mer än 20 år tillbaka upphört att utgå.

Sjurligen erinrar statskontoret äfven därom, att det väl icke varit prästföreningens mening att befria statens ämbetsverk och myndigheter från de bestyr af mångfaldigt slag, hvilka blifva förbundna dels med

uppbörd och redovisning af de i § 3 af förslaget till lag om kyrkofond angifna inkomster dels ock med de utgifter, som enligt § 6 af samma lag skola af kyrkofonden utgöras.

Under åberopande af det anförda förklarar sig statskontoret sakna hvarje anledning att biträda det förslag till kyrkofondens förvaltning, som blifvit af prästföreningen framlagdt.

Med hänsyn till hvad statskontoret sålunda upplyst och erinrat finner *Departements-* icke heller jag skäl tillstyrka ett afvikande från hvad prästlönerreglerings- *chefen.* kommittén i omhandlade paragraf föreslagit om kyrkofondens förvaltning.

3 §.

2 mom.

Uti § 6 mom. 1 af förslaget till lag om reglering af prästerskapets aflöning förutsattes, att endast undantagsvis — när bostadsboställe tillkommit genom köp eller gäfvä — skogsafkastning utöfver husbehofvet från bostället må komma innehafvaren till godo. Vidare skola enligt förevarande § 3 mom. 2 i förslaget till lag om kyrkofond från prästerskapets boställen inflytande skogsförsäljningsmedel, med några mindre afdrag, ingå till kyrkofonden, som i sin ordning skall på grund af § 6 mom. 3 och 4 i sistnämnda lagförslag öfvertaga kostnaderna för skogsindelning och öfrig skogsskötsel å samma boställen. Kommitténs förslag härutinnan afviker alltså från nu gällande lagstiftning angående skogshushållningen å ecklesiastika boställen, sådan denna lagstiftning är bestämd hufvudsakligen i nådiga förordningen angående hushållningen med de allmänna skogarna i riket den 26 januari 1894. Också har kommittén framlagt förslag till grunder för ändringar i lagstiftningen om ecklesiastika boställsskogar (s. 256—267).

Då innebörden af åberopade bestämmelser i förslaget till lag om kyrkofond helt säkert skall tydligare framstå efter en redogörelse för hvad af kommittén till ändring i skogslagstiftningen föreslagits, torde det tillåtas mig att redan nu meddela en öfversikt öfver förslagets innehåll i hithörande delar och några med hänsyn därtill gjorda uttalanden.

För närvarande gäller enligt §§ 23, 24 och 67 af 1894 års skogs- förordning, att skogsodlings- och andra arbeten för skogsskötselns främjande å ecklesiastika boställen skola, utom i vissa undantagsfall, ombesörjas af skogsstaten. Af försäljningsmedlen för boställsskogs ordinarie afkastning skall, efter afdrag af kostnaden för virkets försäljning, i första rummet

*Ändringar
i skogslag-
stiftningen.*

gäldas kostnaden för skogens skötsel, hvartill jämväl räknas statsverket tillkommande godtgörelse för förrättning, som i och för skogsodling eller afverkning verkställles af jägmästare, samt därefter kostnaden för skogens indelning, i den mån försäljningsmedel för virke, som vid skogsindelning fallts i mättnings- och skifteslinjer, ej därtill förslå. Lämnar skog å boställe, som icke af menighet inköpts eller af enskild för ändamålet donerats, ej öfverskott, tillräckligt för gäldande af kostnaden för skogens skötsel, skall denna kostnad, i den mån så erfordras, bestridas af de ecklesiastika bostälernas skogsfond. Kostnaden för skogsindelning må i vanliga fall förskjutas af allmänna medel. Sådant förskott skall sedermera återgäldas af den indelade skogens afkastning, men, om denna ej därtill lämnar tillgång, jämväl af berörda fond.

Nådiga skrifvelsen till domänstyrelsen angående ny reglering af skogsstaten den 29 november 1889 lämnar närmare föreskrifter angående gäldandet af kostnader för skogsodling och afverkning å ecklesiastik boställsskog. Sålunda skall, när dylik förrättning verkställles af jägmästare, godtgörelse utgå med reseersättning och dagtraktamente enligt gällande resereglemente, men likväl icke uppbäras af jägmästarna, utan tillgodoföras statsverket. För sådant ändamål skall vid hvarje års bokslut af influtna skogsmedel — innan fördelning af behållna afkastningen äger rum mellan vederbörande boställshafvare och prästerskapets lönerregleringsfond — eller, om vid dylikt boställe virkesförsäljning under året icke ägt rum eller försäljningsmedlen äro för ändamålet otillräckliga, från de ecklesiastika bostälernas skogsfond till statsmedel omföras hvad som, efter behörig fördelning, mötsvarar kostnaden för de af jägmästarna under året verkställda förrättningarna. Då kronojägare på jägmästares order biträder med afverkning, skogsodling eller annat arbete å ecklesiastikt boställes skog, som icke står under skogsstatens förvaltning, äger han därför åtnjuta dagarfvode med 2 kronor 50 öre. Dessa arfvoden skola också gäldas af skogens afkastning eller, i händelse skogen icke lämnar öfverskott eller detta icke är för ändamålet tillräckligt, af de ecklesiastika bostälernas skogsfond. Kronojägarers rätt till dagarfvode har sedermera enligt nådigt bref den 1 juni 1900 något utvidgats.

I hvilken mån boställshafvare äger tillgodonjuta afkastning från skog å sitt boställe, angifves i § 20 af gällande skogsförordning sålunda, att när ordnad hushållning blifvit å bostället införd, boställshafvaren må, utöfver boställets behof af skogsfång, kunna, om skogen står under hans egen vård, erhålla viss andel i den ordinarie afkastningen, hvilken andel efter den större eller mindre kostnad, som är förenad med skogens skötsel, kan bestämmas ända till halfva afkastningen utöfver husbehovvet, sedan förutnämnda kostnader gäldats.

Kommittén fäster nu uppmärksamheten därpå, att ett utskiftande af ecklesiastikt boställes skogstillgång i enlighet med föreskrifterna uti omnämnda § 20 uppenbarligen icke låter sig förena med kommitténs lönesystem, enär skogsmedlen fördela sig mycket ojämnt på olika år, hvarförutom det knappast är möjligt att på förhand med någon säkerhet beräkna, huru mycket i medeltal årligen under lönerogleringsperioden kan såsom skogsafkastning tillfalla boställshafvaren. Också har, upplyser kommittén, på senare tid den praxis uti ej så få fall tillämpats, att de till värdet ovissa andelarna af skogens afkastning blifvit utbytta mot fasta anslag från prästerskapets lönerogleringsfond, hvilken i stället fått sig tillerkänd hela behållna skogsafkastningen. Härmed är man då också inne på den anordning, kommittén säger sig vilja förorda, nämligen att hvad af skogens afkastning icke erfordras för boställshafvares behof eller för församling åliggande kyrko- eller prästgårdsbyggnad skall ingå till kyrkofonden, och de behållna skogsmedlen i sin helhet användas på samma sätt som andra gemensamma aflöningsstillgångar, nämligen till utfyllande af rationellt beräknade löner, hvarhelst behof däraf förefinnes.

Förutom det att ett utjämnande af lönerna skulle genom en dylik anordning möjliggöras, framhåller kommittén, huruledes densamma skulle medföra äfven andra fördelar, i främsta rummet den, att skogsskötseln kunde bedrivas mera med hänsyn till skogens varaktiga förbättring och afkastningens uppbringande i en framtid till normal höjd, än för att tillmötesgå en boställshafvares — för öfrigt ganska naturliga — önskan att under sin besittningstid erhålla största möjliga afkastning af skogen. I betraktande af den omgång och det besvär, som äro förbundna med skogsmedlens utbekommande och redovisning, anser kommittén det ligga i öppen dag, att en väsentlig förenkling i administrationen skulle kunna genomföras, därest all behållen skogsafkastning direkt tillfördes kyrkofonden.

Boställshafvares rätt till afkastning af skog å ecklesiastikt boställe vill kommittén i enlighet med det anförda inskränka derhän, att han skall äga endast till husbehof använda dylik skog. Då boställshafvaren alltså icke skulle få åtnjuta någon inkomst af skogen utöfver husbehofvet, bör det efter kommitténs mening icke heller åläggas honom att bevaka och sköta skogen, utan anser kommittén lämpligast, att i regel ecklesiastika boställsskogar ställas under skogsstatens omedelbara vård och förvaltning.

Boställsskogar i regel undas skogsstatens förvaltning. Boställshafvarna åtnjuta af skogsafkastningen endast till husbehofvet.

Af medel, som inflyta för försåld skog, skall enligt kommitténs förslag fortfarande i första hand gäldas kostnad för försäljningen. Därefter ingår återstoden till kyrkofonden, som ju skall i sig upptaga jämväl prästerskapets lönerogleringsfond och de ecklesiastika boställes skogsfond. Sistnämnda fonder komma i följd häraf att upphöra.

Alla i det föregående nämnda kostnader, som för närvarande gäldas af skogsförsäljningsmedel eller af de ecklesiastika bostälernas skogsfond, skola i stället öfvertagas af kyrkofonden, kostnaden för skogsindelning på det sättet, att kyrkofonden godtgör förskott, som i hittills vanlig ordning för sådant ändamål lämnas af allmänna medel.

I fråga om kostnaden för skogsodlings- och andra arbeten för skogs-skötselns främjande — hvilka arbeten fortfarande såsom tillförne böra ombesörjas af skogsstaten — har kommittén föreställt sig, att domänstyrelsen borde afgifva förslag å de arbeten af angifna beskaffenhet, som för hvarje år skola utföras, samt att det skulle tillkomma Kungl. Maj:t att fastställa det kostnadsbelopp, som årligen må af kyrkofondens medel därtill användas. Kommitténs syfte härmed är, att nödig trygghet må beredas för att utgifterna för skogskulturen hållas inom behöriga gränser och på samma gång sådana åtgärder vidtagas, som blifva till verklig fromma för skogarnas utveckling.

Med afseende å förrättning icke blott af jägmästare för skogsodling eller afverkning utan äfven af kronojägare i de fall, då han på jägmästares order biträder med sådant arbete, som hittills skolat särskildt godtgöras, hemställer kommittén, att en sådan uppgörelse må träffas med statsverket, att kyrkofonden årligen skall lämna statsverket ersättning med ett för all framtid bestämdt belopp. Denna ersättning synes kommittén lämpligen kunna fastställas till en summa, motsvarande medeltalet af hvad i sådant hänseende utgifvits under de tio åren 1904—13.

Afdrag före
skogsförsälj-
ningsmedlens
inleverering
till kyrko-
onden.

Uttalanden
i frågan.

a) Domän-
styrelsen.

Domänstyrelsen erinrar, huruledes försäljningskostnaden kan omfatta dels den ersättning till auktionsförrättare, som utanordnas af länsstyrelsen, dels af länsstyrelsen bekostade länskungörelser, dels — i fråga om större försäljningar — af jägmästare ombesörjda, i hans årsredogörelse hos domänstyrelsen redovisade kostnader för tidningsannonser, dels ock likaledes af jägmästare utgifna, på samma sätt redovisade handtlangningskostnader vid utstämpling af det till försäljning afsedda virket. Det vore vid sådant förhållande uppenbart, att den af kommittén afsedda behållningens utredande skulle blifva ganska kompliceradt. I händelse vidare kommitténs mening varit att, genom direkta levereringar af »behållningarna» från uppördsmännen till fonden, skogsinkomsterna från och vissa utgifter för de flesta ecklesiastika skogarna skulle upphöra att gå genom domänstyrelsen och således ej vidare upptagas i styrelsens hufvudbok, under det att styrelsen fortfarande skulle omhänderhafva öfriga utgifter för samma skogar äfvensom alla såväl inkomster som utgifter för inköpta eller donerade ecklesiastika skogar, som lämnade virkesöfverskott, civila boställen, krono-

parker m. fl. allmänna skogar, ville styrelsen erinra, att därigenom betänkliga luckor skulle uppstå i en effektiv kontroll öfver uppbörden. Hos domänstyrelsen, som anordnat försäljningarna och ägde uppgifter från andra personer än uppbördsmanen, kunde med tillhjälp af dessa uppgifter och andra tillgängliga handlingar utöfvas noggrann kontroll däröfver, att alla försäljningsmedel verkligen blefve föremål för indrifning, hvilket åter icke läte sig göra vare sig hos statskontoret eller kammarrätten. På anförda grunder och med hänsyn jämväl till andra olägenheter, som skulle vållas af en dylik, till öfversiktlighet, enkelhet och reda icke bidragande splittring af redovisningarna, anser sig styrelsen böra på det kraftigaste påyrka, att såväl inkomster som alla utgifter för de ecklesiastika skogarna fortfarande skola redovisas hos domänstyrelsen, liksom och då afsevärda svårigheter skulle uppstå, om endast vissa kostnader frändroges skogsmedlen före deras leverering, styrelsen finner det vida mera praktiskt, att samtliga kostnader för ifrågavarande skogar sammanföras och utbetalas vare sig af inflytande skogsmedel, såsom hittills skett, eller af medel som redan till fonden influtit, hvarför ordet »behållna» framför skogsförsäljningsmedel i förevarande § 3 mom. 2 af förslaget till lag om kyrkofond borde uteslutas.

Hvad beträffar skogsindelningens kostnaden, finner styrelsen den icke i något afseende skilja sig från öfriga kostnader, helst densamma, såsom utgående från den gemensamma fonden, icke behöfde utgå i form af forskott, utan såsom direkt utgift. Det syntes lämpligare och redigare, att dylik kostnad upptoges jämte öfriga kostnader i samma utgiftsförslag.

Kammarkollegium (utlåtande ^{10/11} 1905 s. 251 o. följ. samt 257 o. följ.) gör det uttalandet, att kollegium icke kan föreställa sig annat, än att kommitténs mening varit, att det nuvarande försäljnings- och uppbördsväsendet skulle, såvidt fråga är om skogsafkastning från ecklesiastika boställen, lämnas i det hela orubbadt. Den enda förändring i nu omhandlade afseende, kommittén syntes hafva med sitt förslag åsyftat, vore att inga andra kostnader än de, som äro förenade med virkets försäljning, skulle afdragas, innan skogsförsäljningsmedlen i vanlig ordning inlevererades till den fond, som skall träda i stället för såväl prästerskapets lönerregleringsfond som de ecklesiastika boställes skogsfond, nämligen kyrkofonden, hvaremot öfriga kostnader skulle i särskild ordning gäldas antingen genom årligen beräknade eller genom fasta anslag från kyrkofonden. Såvidt den föreslagna anordningen skall bedömas med hänsyn till sitt inflytande på redovisningsväsendet, säger sig kollegium icke kunna inse, att därigenom skulle vållas oreda eller ökad besvär för någon myndighet, snarare torde redovisningen beträffande vissa förrättningar komma att förenklas, hvarför kollegium ej har något att erinra mot kommitténs förslag i denna del.

b) Kammar-
kollegium och
statskontoret.

Äfven anser kollegium, att den af kommittén gjorda åtskillnaden mellan å ena sidan kostnad för skogsindelning samt å andra sidan kostnad för skogsodlings- och andra arbeten för skogsskötselns främjande å ecklesiastika boställen bör upprätthållas. Skogsindelningen vore nämligen en åtgärd, för hvilken kostnaden borde kunna på grund af denna åtgärds egen natur hållas inom lätt öfverskådliga gränser. Ur synpunkten af kyrkans ekonomiska intresse torde därför ej finnas anledning att ställa utgifterna för oförmälda ändamål under någon särskild kontroll. Annat vore, såsom lätt torde inses, förhållandet med utgifter, hvilka kunde ifrågakomma till bestridande af de arbeten, som inbegrepes under den gemensamma benämningen skogsskötsel. Vål finge det antagas, att ett intensivt skogsbruk skulle i vanliga fall återgälda därå nedlagda kostnader. Men då ecklesiastika boställsskogar omfattade den betydande arealen af 348,996.57 hektar — enligt officiell uppgift afseende 1903 års slut — måste uppenbarligen vid anordnandet af dylika arbeten, som ju å marker af angifna omfattning kunde förbruka nästan obegränsade kapital, en viss varsamhet iakttagas, enär eljest kyrkofondens medel lätteligen kunde blifva alltför starkt anlitade.

I sitt gemensamma underdåniga utlåtande den 6 december 1905 förklara sig *kammarkollegium* och *statskontoret* instämma i hvad kammarkollegium sålunda yttrat. Ämbetsverken anse följaktligen, att i uttrycket »behållna skogsförsäljningsmedel» bör inläggas den betydelse, kommittén velat däråt gifva, eller att inga andra kostnader än de, som äro förenade med virkets försäljning, skola afdragas, innan skogsförsäljningsmedlen inlevereras till kyrkofonden. På det att emellertid icke någon ovisshet må råda angående innebörden af den utaf kommittén sålunda afsedda förändringen, hemställa ämbetsverken, huruvida icke med större tydlighet än i förvarande lagförslag skett bör utsägas, hvori denna förändring består. Äfven i öfrigt borde enligt ämbetsverkens åsikt genom en omformulering af momentet i mera uttryckliga ordalag angifvas, i hvilken mån kyrkofonden har att påräkna inkomster från olika slag af ecklesiastika jordegendomar.

*Departements-
chefen.*

Rörande frågan i hvilken omfattning de med boställsskogarnas förvaltning förenade kostnaderna må afdragas från bruttointäkten af skogsförsäljningsmedel, innan dessa medel inlevereras till kyrkofonden, har jag icke af domänstyrelsens yttrande blifvit öfvertygad om nödvändigheten af att afvika ifrån hvad kommittén med sitt förslag i ämnet åsyftar. Något annat ifrågasättes ju icke, än att före öfverföringen ett mindre antal poster skulle afdragas än förut, och att öfriga utgiftsposter skulle

direkt utgå från kyrkofonden. Det kan väl under sådana förhållanden antagas, att domänstyrelsens besvär med redovisning och bokföring skola minskas, och säkert torde väl vara, att de »behållna» skogsförsäljningsmedlen tidigare skola inkomma till fonden samt äfven tidigare kunna göras räntebärande. Denna senare omständighet torde icke sakna betydelse, när fråga är om en uppbörd, som under senare åren i medeltal bestigit sig till omkring 700,000 kronor. Jag förbiser ingalunda — hvad inom ämbetsverken ock erinrats —, att å fonden alltid måste finnas »en kontant kassa, stor nog att möta domänstyrelsens rekvisitioner å medel» till ifrågakommande kostnaders bestridande. Räntevinsten torde i allt fall blifva icke så obetydlig.

En utveckling af momentets innehåll till ett tydligare angifvande, såväl beträffande nu omhandlade punkt som äfven i öfrigt, af stadgandets syfte finner jag emellertid vara behöflig.

Kommitténs förslag till grunder för ändringar i lagstiftningen om ecklesiastika boställsskogar torde jag längre fram få ytterligare skärskåda.

Äfven anhåller jag att i annat sammanhang — vid § 6 mom. 2 af förevarande kommittéförslag — få upptaga frågan om förändrad disposition af änkesätena, ehuru redan här om dem meddelas bestämmelser afvikande från hvad nu gäller.

Till kommittén hade Kungl. Maj:t, såsom jag redan nämnt, öfverlämnat en af domkapitlet i Härnösand den 6 april 1898 gjord underdånig framställning rörande de kyrkliga behofven i Härnösands stift, däri domkapitlet hemställt, att Kungl. Maj:t täcktes vidtaga åtgärder, hvarigenom den afkomst af prästbordsskogarna inom stiftet, som hittills ingått till allmänna fonder, måtte för framtiden reserveras för en eller två fonder, uteslutande afsedda att tillgodose de kyrkliga behofven i Härnösands stift.

Denna domkapitlets hemställan förklarar sig kommittén (s. 239 o. följ.) icke kunna tillstyrka, emedan en dylik afvikelse från hittills stadgade grunder för ecklesiastika lönetillgångars disposition svårigen skulle kunna aflöpa med mindre, än att åt hvarje särskild församling förbehölles rätt att förfoga öfver dess prästbords skogsförsäljningsmedel. För öfrigt skulle ett tillfredsställande af dylika anspråk från Härnösands stift utan tvifvel medföra lika berättigade fordringar från andra stift, hvaraf följden blefve, att de gemensamma lönetillgångar, som enligt kommitténs förslag påräknats och till en del jämväl redan nu disponeras för kyrkans samfällda behof, icke längre kunde för detta ändamål tagas i anspråk. En sådan anordning skulle emellertid helt och hållet strida mot de principer för genomförande af en rationell reglering af prästerskapets aflöning, hvilka kommittén upp-

*Tillgodoseende
af de kyrkliga
behofven inom
Härnösands
stift.*

ställt. Kommittén anser sig därför böra afstyrka domkapitlets i Härnösand förevarande underdåniga framställning.

På de af kommittén sålunda anförda skälen finner icke heller jag berörda framställning böra till någon Eders Kungl. Maj:ts åtgärd föranleda.

3 mom.

Statsanslag.

Prästerskapet tilldelade anslag i kronotionde och hemmansräntor hafva sedan årtionden indragits till statsverket, som i stället jämlikt föreskrifterna i nådiga förordningen angående förändring af grundräntor och kronotionde den 23 juli 1869 lämnar ersättning därför i penningar. Äfven för de till prostarna i kontrakt inom Skåne, Halland, Blekinge och Bohuslän tillförne af kyrkotionden utgående prostetunnorna erhålla vederbörande numera af statsverket godtgörelse i penningar på grund af förordningen angående afskrifning af den från viss jord inom Skåne m. fl. provinser utgående kyrkotionde den 14 oktober 1898. Dessutom lämnar staten kyrkan äfven annat ekonomiskt stöd, särskildt genom bidrag till uppehållande af prästerlig verksamhet i de nordliga delarna af riket.

För kyrkans räkning gör kommittén (s. 241 o. följ.) anspråk på fortsatt understöd från statens sida i samma omfattning som förut. Tidpunkten för ett närmare fixerande af detta anspråk, hvilket ju ingalunda kan anses obehörigt, är, såsom jag i det föregående antydt, ännu icke inne. För att emellertid erhålla en föreställning om den ungefärliga kostnad, som, i händelse af bifall till kommitténs förslag i omförmälda hänseende, skulle komma att i framtiden drabba statsverket, har jag från statskontoret införskaffat utredning angående de till den ordinarie eller extraordinarie staten hörande särskilda utgifter af förenämnda beskaffenhet, hvilka blifvit under år 1906 afförda.

Sålunda meddelar statskontoret, att i 1906 års rikshufvudbok under nedannämnda anslag å *ordinarie* staten afförts följande belopp, innefattande dels kontant aflöning till prästmän, dels ersättning för vissa förmåner, som tillkomma kleresistaten, nämligen

Attonde hufvudtitelns anslag till kleresistaten:

Anvisning i kontant	kronor 18,881: 79
(enligt den specifikation af utgifterna, som förekommer i den af statskontoret från trycket utgifna	
»Liggare öfver statsverkets specialutgiftsstaten för	
år 1906», sid. 129—133).	

Transport kronor 18,881: 79.

	Transport kronor	18,881: 79.
Friheter	»	1,947: 22
Ersättningar	»	287,741: 95
(af hvilket sistnämnda belopp tillhopa kronor 3,317: 67 innefatta dels värdet af de å sid. 134—136 i förenämnda »liggare» upptagna kvantiteter oindelt spannmål med kronor 3,315: 51, dels de å samma sidor angifna kontanta ersättningsbelopp kronor 2: 16).		

Säger kronor 308,570: 96

Härjämte hafva å anslaget enligt samma specifikation (sid. 129—133) bland kontanta utgifter afförts:

Ersättning till fattiga prästänkor	kronor	10,805: 12
Djåknepenningersättning till organisten vid domkyrkan i Västerås	»	31: 60
om hertill lägges ofvanstående	»	308,570: 96

så utgör kronor 319,407: 68

det belopp, som år 1906 afförts från anslaget till kleresistaten.

A 1906 års riksstat finnas under åttonde hufvudtiteln anvisade följande *extraordinarie* anslag till aflöning af prästmän, nämligen:

För anställande under år 1906 af en extraordinarie prästman vid järnvägs- linjen Gellivare—Riksgränsen	kronor	3,500: —
Till anställande af tre kontraktsadjunkter inom Södra lappmarkens kontrakt samt de delar af Västerbottens andra och tredje kontrakt, som tillhöra lappmarken	»	6,000: —
Till resekostnadsersättning åt nämnda kontraktsadjunk- ter	»	1,100: —
Till anställande af två kontraktsadjunkter inom Väster- bottens fjärde kontrakt	»	4,000: —
Till resekostnadsersättning åt dessa kontraktsadjunkter	»	500: —
		<hr/>
eller tillsammans kronor		15,100: —

För den kyrkliga vården af lappbefolkningen m. m. hade dessutom för år 1906 från anslaget till Lappmarks ecklesiastikverk anvisats till ecklesiastikstatens aflöning 31,848 kronor 88 öre samt till gratialer 1,650 kronor eller således tillhopa 33,498 kronor 88 öre, i afseende hvarå jag tillåter mig hänvisa till den för Lappmarks ecklesiastikverk för nämnda år fastställda staten äfvensom till ofvan återopade »liggare» (sid. 139 och 145).

4 mom.

Församlingsbidrag till ständiga adjunkter. Detta moment, som innehåller föreskrift om församlingsavgifternas levererande till kyrkofonden såsom bidrag till arfvoden åt ständiga adjunkter, torde böra uteslutas, för den händelse, såsom jag tillstyrkt, dylika prästerliga biträden ej komma att anställas.

4 §.

Sättet att bestämma ersättning för ränte- och tiondeanslag m. m.

Med anledning af hvad förevarande paragraf innehåller därom, att den årliga ersättning för krono- och kyrkotionde m. m., hvarom i 3 mom. af nästföregående paragraf förmäles, skall utgöras med belopp, motsvarande medeltalet af medelmarkegångsprisen för vederbörande persedlar under de femtio åren 1864—1913, med tillägg af forsellön, tillåter jag mig erinra om följande.

Nådiga förordningen angående förändring af grundräntor och kronotionde den 23 juli 1869 stadgar i § 1, att ränta af hemman och lägenheter, som då var bestämd i vissa persedlar, att lösas efter markegångspris, så ock den kronotiondespannmål, hvilken likaledes borde efter sådant pris lösas, skulle, vare sig nämnda ränta och tionde var kronan behållen eller för särskilda ändamål indelt och anordnad, omsättas i penningar efter beräkning af medelvärdet mellan 1834—1853 årens medelpris samt 1862 års medelmarkegångspris och med detta värde framgent utgöras. I § 2 stadgas vidare, dels att indelta och anordnade räntor och tiondeanslag, med undantag af militie-, civil- och ecklesiastikboställens räntor samt af sådana, som voro påförda hemman och lägenheter, af hvilka något besvär i stället utgjordes, skulle indragas till statsverket mot ersättning medelst statsanslag i penningar, dels att dessa statsanslag skulle, intill dess annorlunda blifvit förordnad eller innehafvare af ränte- och tiondeanslag förklarade sig nöjd med godtgörelse efter det för räntans och tiondens utgörande stadgade medelvärde, utgå till belopp, motsvarande de indelta och anordnade räntornas och tiondeanslagens värden efter årligt medelmarkegångspris. Enligt § 4 af samma förordning skulle innehafvare af ränte- och tiondeanslag bibehållas vid dittills åtnjuten ersättning af statsverket för upphörandet af rättigheten såväl att utfordra nämnda anslag in natura som att af ränte- och tiondegifvare uppbära forsellön, då lösen med penningar ägt rum; och skulle följaktligen sådan forsellönersättning, beräknad till 8 öre kubikfoten för råg eller korn och 6 öre kubikfoten för hafre, årligen utanordnas från

landtränteriet i länet för att tillhandahållas ränte- och tiondetagare i sammanhang med den godtgörelse, som tillkomme dem i följd af ränte- och tiondeanslagens indragning till statsverket.

Sedan Riksdagen härupå i skrifvelse af den 11 maj 1876 väckt fråga om förvandling till oföränderliga penningbelopp af de från statsverket till vissa verk och inrättningar m. m. efter medelmarkegång utgående ersättningarna för indragna ränte- och kronotiondeanslag, har statskontoret, efter nådig remiss, den 31 december 1883 i ärendet afgifvit underdånigt utlåtande, därvid statskontoret — som ansett en sådan åtgärd böra för uppnående af det åsyftade ändamålet, eller enkelhet och reda i räkenskaperna, utsträckas till alla dylika ersättningar från statsverket för indragna indelningar — beträffande den därifrån till biskopslöneregleringsfonden efter nämnda grund utgående ersättningen för indragen kronotiondespanmål föreslagit, att densamma måtte blifva fonden godtgjord efter det genom 1869 års förordning stadgade medelpris, och statsverket befrias från skyldigheten att för tionden utgifva forsellön.

Vidkommande ersättningarna för de ränte- och tiondeanslag, hvilka blifvit bibehållna ej mindre vid biskopsämbetena än äfven vid öfriga prästerliga befattningar, undantagandes dem på Gottland, har statskontoret, som antagit, att någon förändring i sättet för beräkning däraf för närvarande icke kunde äga rum utan vederbörande ersättningstagares medgifvande, tillstyrkt, att Kungl. Maj:t skulle låta dessa höras, huruvida de vore villiga att, i stället för de på medelmarkegång beroende ersättningarna mottaga årliga bestämda belopp, samt såsom grund för beräkningen däraf föreslagit medium af de sista 10 årens medelmarkegångspris.

Med afseende å den oindelta spannmål, som anvisats prästerskapet till löneförbättring samt till ersättningar för prostetunnor äfvensom för indelta, men på grund af nådiga kungörelsen angående upphörande af grundräntas utgörande af mjöl- och sågkvarnar m. m. den 30 december 1863 afskrifna, kvarnräntor, har statskontoret hemställt, att då ifrågavarande oindelta spannmålsanslag blifvit beviljade under senare tider, desamma måtte förklaras skola, efter nuvarande innehafvares afgang, af statsverket godtgöras efter beräkning af det i 1869 års förordning stadgade omsättningspriset.

Öfver dessa statskontorets framställningar har kammarkollegium den 31 december 1887 afgifvit underdåniga utlåtanden, hvarefter Kungl. Maj:t till prästlöneregleringskommittén öfverlämnat handlingarna i ärendet för att tagas under ompröfning vid utförandet af det kommittén i öfrigt lämnade uppdraget. Kommittén (s. 246) — som ansett det icke tillkomma sig att taga befattning med frågan om beräkningsgrunden för förvandling till

fast penningbelopp af den till biskopslöneregleringsfonden utgående ersättningen för indragen kronotionde — har med afseende å statskontorets öfriga framställningar allenast hänvisat till innehållet i § 3 mom. 3 och § 4 af förevarande lagförslag.

*Departements-
chefen.* Då genom bifall till hvad som föreslagits i åberopade lagrum statsverkets ersättningsskyldighet för de till kontraktsprostar och öfriga prästerskapet i territoriella församlingar utgående anslagen af nu angifven beskaffenhet skulle blifva reglerad, torde statskontorets ifrågavarande framställningar, i hvad de hänföra sig till berörda anslag, ej påkalla vidare yttrande.

5 §.

*Kyrkofonden
öfvertager
prästl.-regl-
fondens och
andra fonders
förpliktelser.* Enligt ett vid kammarkollegii och statskontorets gemensamma underdåniga utlåtande fogadt protokollsutdrag hafva två ledamöter från sistnämnda ämbetsverk framhållit önskvärdheten af att i lagen införes ett generellt stadgande af innehåll, att med öfverföring till kyrkofonden af de i § 2 och § 3 mom. 3 omförmälda tillgångar skall följa skyldighet för kyrkofonden att svara för alla de utgifter af hvad slag de vara må, som enligt allmän författning eller särskilda i behörig ordning meddelade bestämmelser vid tiden för öfverföringen redan blifvit till utgående från dessa tillgångar anvisade; och syntes dem ett stadgande härom lämpligen kunna fogas såsom ett tillägg till första stycket af § 5, i hvilken händelse första stycket af § 10 borde uteslutas.

Jag instämmer till fullo i detta uttalande.

6 §.

2 mom.

*Änkesätets-
institutionen.* Bland ecklesiastika jordegendomar intaga de s. k. änkesätena en särställning. Några af dessa hafva redan från början donerats till prästänkors underhåll. Flertalet har dock ursprungligen anslagits åt vederbörande kyrkoherdar och först sedermera till angifna ändamål upplåtits. Genom öppet bref af den 29 augusti 1648 förordnade sålunda danska konungen Fredrik III, att, till hjälp och understöd åt prästernas änkor uti konungariket Norge — till hvilket Bohuslän vid den tiden hörde — prästänkorna skulle af de till prästgällen hörande mensalhemmanen, i deras änkesäte och så länge de lefde ostraffligt, åtnjuta en del fri från skatt och alla

besvär; hvarefter vid fredsslutet den 26 februari 1658, då Bohuslän afträdde till Sverige, gafs försäkran om att vederbörande skulle få förblifva vid dem gifven rätt samt förunnade privilegier. Beträffande Halland hade kyrkoherdarna därstädes öfverenskommit, att vid hvart pastorat deras innehafvande stombård eller mensalhemman, därest stombård icke fanns, skulle såsom änkesäte under vissa villkor och förbehåll öfverlämnas till deras änkor, på samma sätt som enligt nyssnämnda kungl. bref skett i Bohuslän. Denna öfverenskommelse stadfastades af Kungl. Maj:t genom nådig resolution den 11 augusti 1756, och är en liknande öfverenskommelse af Kungl. Maj:t fastställd den 30 september 1761 för domprosteriets och Marks kontrakt af Göteborgs stift. Besittningsrätten till änkesätena tillhör prästernas änkor, hvilka, så länge sådana finnas, däruti efterträda den ena den andra i samma ordning som männen innehaft tjänstebefattningarna. Prästlönerregleringskommittén (s. 237 o. följ.) finner det vara obestriddigt, att afkastning af änkesäte, i den mån den tillkommer prästänka, ej kan betraktas såsom en lönetillgång för prästerskapet, och kommittén anser sig ej hafva att ingå i bedömande, huruvida dylik egendom skulle, utan förnärmande af annans rätt, kunna tillvinnas kyrkofonden. Däremot är, säger kommittén, afkastning af änkesäte för den tid, då icke någon änka lefver, som äger att uppbära afkastningen, redan nu en aflönings-tillgång för prästerskapet och bör såsom sådan, efter det ny lönerreglering vunnit tillämpning, komma kyrkofonden till godo, enär ju ingen anledning finnes att därmed, sedan skäligen löner bereds åt prästerskapet i allmänhet, gynna någon viss präst inom det pastorat, vid hvilket änkesätet är fästadt. Kommittén har därför visserligen för vinnande af reda förslagit (§ 3 mom. 2), att all afkastning af änkesäten, hvilka icke blifvit af församlingarna inköpta eller af enskilda donerade, skall ingå till kyrkofonden, men å andra sidan i § 6 mom. 2 pålagt kyrkofonden en mot behållna afkastningen af änkesäte svarande utgift, när till dylik afkastning berättigad änka lefver.

I denna punkt hafva emellertid inom kommittén två afvikande meningar uttalats.

*Särskilda
meningar.*

Kammarrådet K. Rydin — med hvilken kontraktsposten O. W. Redelius instämmer — fäster i afgifven reservation (s. 453—457) uppmärksamheten därpå, att vid de lönerregleringar, som verkställts på grund af 1862 års förordning, änkesätesinstitutionen lämnats orubbad. Under det att stom-, annex- och mensalhemman vid prästerliga beställningar inom pastorat, där änkesäten ej finnas, i stor mängd blifvit skilda från dessa beställningar för att med sin afkastning lämna bidrag till reglerandet af lönerna för prästerskapet i pastorat, hvilkas aflöningsmedel varit

otillräckliga, hade de löningshemman af samma natur, som blifvit anordnade till änkesäten, bibehållits vid denna senare uppgift och dessutom tillfälligtvis, under ledigheter, ökat kyrkoherdarnas aflöning. Anledningen till, att änkesätena inom Göteborgs stift sålunda icke vid den allmänna regleringen af prästerskapets inkomster fingo dela öde med så många andra löningshemman inom de öfriga stiften, torde hafva varit den, att änkeförsörjningen då ännu icke blifvit ordnad genom en för hela prästerskapet gemensam inrättning. Ett af hufvudsyftena med kommitténs arbete hade varit att söka få till stånd en mera genomförd utjämning af prästerskapets löner och i samband därmed en förbättring i det svagast aflönade prästerskapets villkor. För sådant ändamål hade kommittén föreslagit, att till kyrkans förfogande skulle ställas aflöningsmedel i den största möjliga omfattning, särskildt skulle åtskilliga löningsboställen, som nu vore förenade med vissa prästerliga beställningar, skiljas från dem och afkastningen tillföras kyrkofonden. Laga hinder torde då icke möta att, när en förändrad disposition funnes af omständigheterna påkallad, till prästerskapet återställa den ecklesiastika boställsjord, som — låt vara under lång tid — fått med prästerskapets goda minne begagnas af en del prästänkor. Med hänsyn till de förändrade förhållanden som inträdt, sedan en särskild prästerskapets änke- och pupillkassa blifvit bildad, funnes icke någon anledning att gynna prästänkorna och indirekt äfven prästerna företrädesvis i Göteborgs stift, genom att låta deras änkor behålla åt prästerskapet anslagna löningsboställen — af hvilka somliga till och med vore ganska betydande possessioner —, desto mindre som kyrkoherdarna i de pastorat, där änkesäten funnes, skulle, enligt de af kommittén föreslagna grunder för aflöningens beräkning, erhålla en medellön af 5,265 kronor, medan kyrkoherdarna uti rikets landspastorat öfver hufvud skulle i medeltal bekomma endast 4,634 kronor såsom lön. De till änkesäten upplåtna stom- och mensalhemmanen borde därför under en blifvande löneregleringsperiod, i den mån sådant utan förnärmande af annans redan förvärfvade rätt kunde ske, användas för sitt ursprungliga ändamål, prästerskapets aflöning. I enlighet härmed hemställa reservanterna om den ändringen i kommitténs förslag till lag om kyrkofond, att mom. 2 af § 6 i berörda lagförslag uteslutes. Har änkesäte tillkommit genom donation, anse reservanterna, lika med kommittén, att donationen bör respekteras, och biträda följaktligen kommitténs förslag i denna del.

En annan ledamot af kommittén, kontraktsprosten D. Wannberg (s. 467) förklarar sig icke kunna biträda kommitténs beslut i § 3 mom. 2 och § 6 mom. 2, i hvad angifna paragrafer och mom. röra sådana ecklesiastika hemman, som blifvit anslagna till änkesäten. Denne reservant

anser, att kommittén saknat befogenhet att, om än blott i fråga om *präster*nas eventuella rätt, upptaga dessa hemman och lägenheter under den allmänna synpunkt, hvarunder prästerskapets löningsboställen vore att betrakta, och hade kommittén efter reservantens förmenande därmed gått utöfver sitt uppdrag.

Domkapitlet i *Göteborg* ansluter sig till kommittéledamoten Wannbergs mening, att kommittén genom sitt förslag beträffande disposition af änkesätenas afkastning gått utöfver sin befogenhet, enär änkesätena ej upptagits i nu gällande lönerogleringar och därför ej borde betraktas såsom en aflöningsstillgång, om hvars disponerande kommittén haft att afgifva förslag. Mot änkesätenas ingående till kyrkofonden måste domkapitlet därför inlägga en bestämd gensaga, isynnerhet som förslaget syntes åsyfta, att vid ny löneroglering afkastningen af änkesätena skulle ingå till kyrkofonden äfven i de pastorat, där de antingen redan innehades af kyrkoherdar eller enligt nuvarande rättsförhållanden borde tillfalla dessa. Domkapitlet yrkade därför på det bestämdaste, att ur § 3 mom. 2 måtte utgå orden »jämväl dem, som till änkesäten anslagits», samt att ur § 6 likaledes måtte utgå mom. 2 i sin helhet. Äfvenså ville domkapitlet uttala som sin åsikt, att om en förändring med afseende på änkesätenas användning skulle genomföras, denna fråga måtte blifva föremål för en särskild lagstiftning, och att om en sådan komme till stånd, den ej måtte få retroaktiv verkan på redan utnämnda kyrkoherdar, utan att dessa för sin tjänstetid bibehölles vid dem enligt dittills gällande rättsförhållanden tillkommande förmån. Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande i *Jönköpings*, *Kristianstads* och *Hallands* län förklara sig dela den af kommittéledamöterna Redelius och Rydin uttalade åsikten. Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande i *Göteborgs* och *Bohus* län finner det tvifvelaktigt, hvilkendera af de tre olika meningar, som förekommit i berörda fråga, hade de bästa skälen för sig. Kommittéförslaget, som innefattade en medelväg, torde dock bäst motsvara rättvisans och billighetens fordringar. Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande i *Västerbottens* län gör det uttalandet, att när änkesäte uppkommit genom prästerskapets afstående af en del aflöningsjord och ej genom donation af församling eller enskild person, det ville synas som om prästerskapets änkor i de församlingar, där dylika änkesäten funnes, erhöle en ej fullt berättigad förmån framför det öfriga prästerskapet därigenom, att enligt stadgandet i förslaget § 6 mom. 2 från kyrkofonden skulle till änka utgå ersättning, motsvarande behållen afkastning af änkesätet.

Utgående från den uppfattning att Eders Kungl. Maj:t icke afsett att inhämta *statskontorets* tanke rörande frågan, huruvida och i hvad mån

Uttalanden
i frågan.
a) Domkapitel
och läns-
styrelser.

b) Kammar-
kollegium och
statskontoret.
(Utlåt. 6/12
1905).

änkesätenas atkastning må tagas i anspråk för de med kyrkofonden afsedda ändamålen, har statskontoret (s. 29) ansett sig endast böra uttala den mening, att, *därest* eller i den mån dylik afkastning blefve att betrakta såsom en lönetillgång för prästerskapet i gemen, det syntes principiellt riktigt, att afven denna afkastning tillfördes kyrkofonden; och följde däraf, att statskontoret icke kunde förorda kommitténs förslag i mom. 2 af § 6, att prästänka skulle genom förmedling af kyrkofonden uppbära sitt änkesätes behållna afkastning.

Kammarkollegium (s. 30) anser sig ej kunna tillstyrka kommitténs förslag om disposition af änkesätenas atkastning. Däremot ansluter sig kollegium, på de af reservanterna Redelius och Rydin anförda skälen, till den af dem omfattade meningen, att de till änkesäten upplåtna löningsboställena böra under en blifvande regleringsperiod, i den mån sådant utan förnärmande af annans redan förvärfvade rätt kan ske, användas till prästerskapets aflöning, dock att om änkesäte tillkommit genom donation, dylik stiftelse bör respekteras. Här af skulle, säger kollegium, icke för anledas någon ändring i mom. 2 af § 3, hvaremot, för den händelse om förmälda särskilda mening vinner afseende, mom. 2 af § 6 bör uteslutas.

Departements-
chefen.

Då kommittéledamöterna Redelius och Rydin grundat sin särskilda mening i nu omhandlade fråga på skäl, som synas mig fullt giltiga, biträder jag deras — jämväl af en del länsstyrelser och kammarkollegium — understödda mening härutinnan och tillstyrker alltså förevarande moments uteslutande ur § 6.

3 och 4 mom.

Kostnad för
skogsinde-
ling och öfrig
skogsskötsel.
Uttalanden i
frågan.
a) Domän-
styrelsen.

Domänstyrelsen anmärker mot innehållet i mom. 4, att kostnad för för bevakning, som ju icke kan omedelbart hänföras till »skogssodling och andra arbeten för skogsskötselns främjande», afven bör utgå af fonden, där anordnande af särskild bevakning är nödvändigt, liksom ock, i fråga om större skogar, kostnad för anläggning och underhåll af vägar och flotleder samt för uppförande af bostadshus åt en eller flera bevakare. Utgifterna härför borde såsom förvaltningskostnader bestridas jämväl ur fonden. Mera tillfälliga kostnader, hvilka icke kunde noggrant specificeras eller förutses, såsom med anledning af stormfällningar och insekts-härjningar m. m., borde ock gäldas af kyrkofonden.

Vidare erinrar domänstyrelsen därom, att i förslaget till grunder för ändringar i lagstiftningen om ecklesiastika boställsskogar intagits den bestämmelsen, att när boställe, som af menighet inköpts eller af enskild

donerats, icke lämnade så stort virkesöfverskott, att däraf kunde bestridas kostnaderna för bland annat skogsindelning, samt nödiga medel icke heller genom vederbörandes försorg tillhandahölles, skogsstaten icke skulle taga någon befattning därmed. Jämlikt 1894 års skogsförordning, § 18, skulle emellertid upprättas och fastställas skogshushållningsplan för ecklesiastikt boställe, oberoende af dettas tillkomst, och enligt § 67 ägde domänstyrelsen att af allmänna medel förskjuta kostnad för skogsindelning, hvilket belopp skulle återgäldas af boställets skogsafkastning, eller, om denna ej lämnade tillgång därtill, vid sådant boställe, som icke af menighet inköpts eller af enskild för ändamålet donerats, af de ecklesiastika boställets skogsfond, hvaremot intet stadgats om återgåldandet af sådant förskott för det fall, att vid boställe, som af menighet inköpts eller af enskild donerats, skogsafkastningen icke öfverstege husbehofvet. Sedan en hel del dylika förskott ägt rum, hade styrelsen hos Kungl. Maj:t framhållit obilligheten af att vederbörande innehafvare, hvilka icke åtnjöte annan fördel från skogen än fyllandet af någon större eller mindre del af sitt virkesbehof, men författningsenligt själfva måste sörja för och bekosta skogsåterväxt m. m., skulle åläggas gälda kostnad för upprättande af skogshushållningsplan, i det de därigenom komme i en vida ogynnsammare ställning än innehafvarna af sådana boställen, som tillkommit på annat sätt och hvilkas skogar blefve såväl indelade som skötta på bekostnad af de ecklesiastika boställets skogsfond. Tillika hade erinrats, att ej heller församling, som genom köp anskaffat boställe åt prästman, rättvisligen kunde af denna anledning anses skyldig bekosta skogshushållningsplan därstädes. Genom nådigt bref den 15 mars 1901 hade ock Kungl. Maj:t medgifvit, att de för skogsindelning å dylika boställen då förskjutna 1,376 kronor 76 öre finge ersättas från de ecklesiastika boställets skogsfond.

På grund af det anförda hemställer domänstyrelsen, att åt § 6 mom. 3—4 måtte gifvas en ändrad lydelse, afseende att vidga de trånga gränser kommitterade uppdragit, så att hinder ej skulle möta för fondens användande till nu antydda kostnader för skogarna.

Slutligen framhåller domänstyrelsen, hurusom enligt förslaget till grunder för ändringar i lagstiftningen om ecklesiastika boställsskogar ersättning för jägmästares förrättning för skogsodling eller afverknings äfvensom för kronojägares arbete årligen skulle af kyrkofonden utgöras till statsverket med visst belopp, motsvarande medeltalet af hvad i sådant hänseende utgått under åren 1904—1913. En liknande bestämmelse borde enligt styrelsens åsikt införas jämväl i lagen om kyrkofond, enär denna lag med sin af kommittén föreslagna ordalydelse icke tydligen medgäfvit sådan användning af fondens medel. Styrelsen finner det emellertid

olämpligt att låta kronojägarnas arbete ersättas statsverket på föreslaget sätt, enär i samma mån skogsskötseln på de ecklesiastika skogarna genom dessas frigörande från enskildas intressen kunde göras mera intensiv, kronojägarnas arbete ock måste tagas i större anspråk på dessa skogar, hvadan genom bestämmande för all framtid af ett på föregående förhållanden grundadt ersättningsbelopp till statsverket detta sistnämnda med all säkerhet komme till korta. Och då inga som helst praktiska olägenheter vore förenade därmed, att dagarfvodena till kronojägarna utginge såsom hittills och i likhet med andra utgifter för skogsskötseln, såsom dagaflöningar till arbetsmanskaf m. m., påfördes de ecklesiastika skogsmedlen eller kyrkofonden, hemställde styrelsen, att kommitténs förslag i detta afseende icke måtte genomföras.

b) Kammar-
kollegium och
statskontoret.

I sitt underdåniga utlåtande af den 10 november 1905 hemställer *kammarkollegium* (s. 258 o. följ.), huruvida icke för tydlighets skull bör, på sätt domänstyrelsen anmärkt, uttryckligen nämnas, att där anordnande af särskild bevakning finnes erforderlig, kostnaden därför äfven skall bestridas af kyrkofonden.

Hvad beträffar frågan om godtgörelse för skogsstatens åtgöranden å ecklesiastika boställen, förmenar *kollegium*, att kommitténs syfte med ett fixerande af godtgörelsen för såväl jägmästarnas som kronojägarnas förrättningar varit att i möjligaste mån bereda stadga åt kyrkofondens utgifter eller åtminstone att, där så kunde ske, befria denna fond från ovissa utgifter, hvilka ej direkt hänförde sig till prästerskapets aflöning. Skulle ock, säger *kollegium*, statsverket komma att lida någon mindre förlust på den föreslagna uppgörelsen, torde emellertid upprätthållandet af de kyrkliga institutionerna icke heller kunna anses främmande för statens uppgift. För sin del tillstyrker *kollegium* bifall till hvad kommittén beträffande denna fråga föreslagit.

Lämnar skogsafkastning å ecklesiastiskt boställe, hvilket af menighet inköpts eller af enskild donerats, icke tillgång till återgåldande af förskjutna kostnad för skogens indelning, anser *kollegium*, att det förskjutna beloppet må kunna, i öfverensstämmelse med en praxis som syntes vara på väg att utbilda sig, återgåldas af kyrkans gemensamma aflöningstillgångar, d. v. s. i en framtid kyrkofonden.

Kammarkollegium och *statskontoret* förklara i gemensamt utlåtande af den 6 december 1905 (s. 45 o. följ.), att de till alla delar instämma uti hvad *kammarkollegium* sålunda anfört.

Lika med domänstyrelsen anse ämbetsverken, att kyrkofondens förpliktelse till utgifvande af den en gång för alla fastställda summa, som skall utgöra ersättning till statsverket för jägmästares och kronojägares förrättningar å ecklesiastika boställen, bör uttryckligen i lagen angifvas.

Då det, såsom domänstyrelsen framhållit, ligger i sakens natur, att utgifter af olika slag, hvilka ej kunna på förhand så noga specificeras, skola blifva den nödvändiga följdén af ett rationellt tillgodogörande utaf afkastningen å en del mera betydande ecklesiastika boställsskogar, torde det, yttra ämbetsverken, knappast kunna undvikas, att Kungl. Maj:t måste besvärås med pröfningen såväl af de olika ändamål, för hvilka kyrkofondens medel sålunda skulle få tagas i anspråk, som ock af utgiftsbeloppen i de särskilda fallen. Denna Kungl. Maj:ts befogenhet att till bestridande af vissa med skogsvården å ecklesiastika boställen förbundna utgifter anvisa af fondens medel bör enligt ämbetsverkens åsikt befästas i lagen.

Vid 3 § 2 mom. har jag tillkännagifvit min anslutning till hvad prästlönerregleringskommittén föreslagit därom, att inga andra kostnader än de, som äro förenade med virkets försäljning, skola afdragas, innan skogsförsäljningsmedlen inlevereras till kyrkofonden. *Departements-
chefen.*

Äfven anser jag, att goda skäl blifvit af kommittén och kammar-kollegium anförda till stöd för ett särskiljande af skogsindelingskostnaderna från de öfriga kostnader, som äro förbundna med skogsskötseln å ecklesiastika boställen.

Beträffande nu dessa senare kostnader, hvilka ju hädanefter skulle bestridas af de gemensamma kyrkliga aflöningstillgångarna, finner jag det i sin ordning, att en gräns för dem årligen fastställes. En viss frestelse till alltför omfattande och dyrbara arbeten för skogskultur kan måhända förefinnas i den omständigheten, att stegrade utgifter ej längre skulle drabba den enskilde boställshafvaren genom minskning af hans inkomster af skogsskötseln, utan belasta en allmän kassa, för hvilken uppoffringen till äfventyrs kunde synas mindre kännbar.

Men om det således efter min mening bör, på sätt kommittén föreslagit, öfvas kontroll öfver omfattningen af skogsförvaltningens åtgöranden i afseende å de ecklesiastika skogarnas skötsel, synes mig å andra sidan icke kunna godkännas hvad kommittén föreslagit rörande ersättning för jägmästares och kronojägares bestyr med ifrågavarande skogar, nämligen att denna ersättning skulle för all framtid fixeras till ett belopp, vid hvars beräkning utgifterna under åren 1904—1913 för det af skogsstatens personal å de ecklesiastika skogarna då utförda arbetet skulle läggas till grund.

Ett sådant sätt att bestämma godtgörelsen för skogsstatens bestyr med omförmälda skogar finner jag icke fullt rättvist. Redan nu måste nämligen den godtgörelse, som för ändamålet utgår, anses alltför låg i förhållande till den verksamhet af olika slag, som skogsstatens högre och

lägre funktionärer utöfva med afseende å de ecklesiastika boställsskogarna. Men i den mån skogsskötseln — sådan tendensen ju numera är — utvecklar sig, samt dessa funktionärers arbete följaktligen blir alltmer omfattande, skulle den af kommittén föreslagna ersättningen icke komma att stå i rimligt förhållande till besväret. Också är under utarbetande förslag i syfte att bereda statsverket ökade inkomster för skogstjänstemännens befattning med ecklesiastika boställsskogar. I afseende härå tillåter jag mig hänvisa till hvad chefen för jordbruksdepartementet den 13 sistlidne januari inför Eders Kungl. Maj:t i detta ämne anförde vid behandling af frågan om reglering af löneförhållandena vid skogsstaten.

För min del anser jag, att godtgörelse för skogsstatens bestyr med skogsskötseln å nämnda slag af skogar bör fullt utgå enligt de grunder, som å olika tider må i sådant hänseende gälla. Att staten skulle, genom antagande af en för densamma ofördelaktig uppgörelse härutinnan, bevilja kyrkan en förmån, synes mig ej vara någon lämplig form för beredande af stöd från statens sida åt de kyrkliga institutionerna.

Ersättningsbeloppet lärer böra af Kungl. Maj:t för hvarje år fastställas med ledning af uppgifter, som domänstyrelsen skulle hafva att meddela rörande de af skogstjänstemännen under näst föregående år verkställda förrättningar af olika slag å samtliga sådana ecklesiastika boställsskogar, för hvilkas skötsel kyrkofonden skall öfvertaga ansvaret, skogar å boställen som inköpts af menighet eller donerats af enskild således undantagna.

I öfrigt biträder jag de af kammarkollegium och statskontoret — därutinnan i öfverensstämmelse med hvad domänstyrelsen tillstyrkt — uttalade åsikterna rörande bekostande i visst fall af skogsindelning å sistnämnda slags boställen äfvensom beträffande ett fullständigare angifvande i 6 § af de utgifter, som kunna vara förenade med skogsskötseln å öfriga ecklesiastika boställen, och för hvilka utgifter medel böra tillhandahållas af kyrkofonden.

5 mom.

*Byggnadslåne-
kassas för-
valtnings-
kostnader.*

Då prästlöneregleringskommitténs förslag om inrättande af ecklesiastika byggnadslånekassor icke upptagits i det Eders Kungl. Maj:t innevarande dag förelagda förslaget till ordnande af byggnadsskyldigheten vid ecklesiastika boställen, bör naturligtvis förevarande moment, däri meddelas bestämmelse om skyldighet för kyrkofonden att bestrida dylik kassas förvaltningskostnader, utgå.

Ett nytt moment — till ordningen nummer 2 — torde böra införas i 6 § till angifvande af kyrkofondens skyldighet att tillhandahålla medel för uppbringande af lönerna för kyrkoherdar och komministrar, som under 10 år innehaft ordinarie befattningar inom sin grad, till respektive 4,500 och 3,000 kronor. Närmare bestämmelser härom skulle meddelas af Konungen. För öfrigt tillåter jag mig hänvisa till hvad jag i ämnet anfört vid behandling af förslaget till föreskrifter angående beräkning af prästerskapets aflöning. Lönetillök-
ningsbelopp.

9 §.

Såsom första moment i denna paragraf synes mig böra införas ett stadgande af det innehåll, som jag antydt vid § 32 af förslaget till lag om reglering af prästerskapets aflöning. Ersättning för
minskad in-
komst i följd
af ny löne-
reglering.

10 §.

Om anledningen till utslutande af första stycket i denna paragraf tillåter jag mig hänvisa till hvad som yttrats under 5 §.

11 §.

Stadgandet i förevarande paragraf angående kyrkans medbestämmande-rätt vid ändring eller upphäfvande af lagen om kyrkofond torde böra utgå och i paragrafen införas ett stadgande om bemyndigande för Konungen att meddela erforderliga verkställighetsföreskrifter. Kyrkans med-
bestämmande-
rätt vid
lagstiftningen.
Verkställig-
hetsföreskrif-
ter.

Förslag till grunder för ändringar i lagstiftningen om ecklesiastika boställsskogar.

Under § 3 mom 2 af prästlönerregleringskommitténs förslag till lag om kyrkofond har jag redogjort för det väsentliga af kommitténs förslag till grunder för ändringar i lagstiftningen om ecklesiastika boställsskogar, nämligen de delar af förslaget, som afse boställshafvarnas och skogsstatens förhållande till ifrågavarande skogar. Jag torde nu få angifva förslagets ställning jämväl till arrendatorerna af prästerskapets löningsboställen.

Nådiga förordningen angående hushållningen med de allmänna skogsgårdsbrukarna i riket den 26 januari 1894 stadgar i § 21, att om ordinarie virkesafkastning å ecklesiastiskt boställe, hvilket på grund af gällande författ- Skogsgårdsbrukens
upphöra.

ningar bör utarrenderas, öfverstiger hvad som erfordras för gårdens behof, skall, där skogen icke ställes under skogsstatens omedelbara förvaltning, öfverskottet upplåtas till arrendatorn mot årligt skogsarrende.

Erfarenheten af dylika arrendeupplåtelser är, säger kommittén (s. 261), icke fördelaktig. Utom det af arrendeafgiften vanligen ingalunda motsvarar värdet af skogsafkastningen — enär berörda afgift måste sättas jämförelsevis lågt, med hänsyn därtill att socknemännens författningsenliga rätt till utsyning å skogen för kyrko- och prästgårdsbyggnad måste, äfven vid skogens utarrendering, varda dem förbehållen —, förekommer nämligen ej så sällan, att arrendatorn försummar ej mindre skogsvården, för att bespara sig utgifter, än äfven boställsbyggnadernas underhåll, för att bereda sig desto större inkomst af skogen. Kommittén anser därför, att upplåtande mot skogsarrende af löningsboställes beräknade virkesöfverskott icke bör för framtiden medgifvas, och att arrendatorns rätt till afkastning af skog å ecklesiastikt boställe bör, liksom boställshafvarens, inskränkas till husbehofvet.

*Förslagens
grund-
principer.*

Helt ansluter jag mig till grundprinciperna i kommitténs ifrågavarande förslag, enligt hvilket i regel skogar till ecklesiastika boställen, skola ställas under skogsstatens omedelbara vård och förvaltning samt försäljningsmedlen för hvad af skogsafkastningen icke erfordras för boställshafvares eller arrendators husbehof eller för församling åliggande kyrko- och prästgårdsbyggnad skola ingå till kyrkofonden.

Af de hörda myndigheterna har endast domkapitlet i Skara, »på grund af domkapitlets ställning till förslaget om kyrkofond», afstyrkt förslaget. Domkapitlet i Linköping och Stockholms stads konsistorium äfvensom öfverståthållareämbetet synas icke hafva gjort detsamma till föremål för bedömning i sina utlåtanden. Öfriga myndigheter tillstyrka i princip förslaget eller förklara sig icke hafva något att erinra mot detsamma.

Domänstyrelsen, hvars yttrande i detta ämne ju har särskild betydelse, anser sig böra på det kraftigaste tillstyrka själfva grundprinciperna och därvid särskildt understryka hvad kommittén (s. 260) anført i fråga om de fördelar för skogsskötseln, som därigenom skulle vinnas. I samma stund nämligen skötseln blefve oberoende af hänsyn till boställshafvares eller arrendators intressen i andra afseenden än rätten till husbehofsvirke, skulle gifvetvis afverkning, skogsodling m. m. kunna bedrifvas vida mera rationellt än under nuvarande förhållanden. Å skogar med ringa virkeskapital kunde detta ökas genom inskränkning i afverkning af omogen skog, under det att å andra boställen med öfvervägande gammal skog den

sistnämnda kunde tillgodogöras vid lämpligaste tidpunkter, utan att någons rätt blefve kränkt till följd af ojämnhet i årsinkomster. Genom en rationellt utförd afverkning i förening med åtgärder för återväxtens främjande och för den skogsproduktiva markens ökning genom sumpmarkers afdikning kunde efter hand skogarnas afkastningsförmåga och därmed äfven fondens inkomster ökas. Det torde ock böra beaktas, att under nuvarande förhållanden boställshafvares andelsrätt och arrendatorers fria dispositionsrätt innebure frestelse för vederbörande att under sin besittningstid försumma boställshusens behöriga underhåll för att ernå större öfverskott. Detta åter ledde till husens hastigare förfall och behof af nybyggnader, hvilka kräfde virke i betydligt större utsträckning än fallet varit, om behöfliga reparationer verkställes i tid.

Jag tillåter mig erinra därom, att kommitténs förslag i hvad det afser, att upplåtande mot skogsarrende af ecklesiastikt löningsboställes beräknade virkesöfverskott icke bör för framtiden medgifvas, redan i viss mån vunnit beaktande. Kungl. Maj:t har nämligen, efter framställning i ämnet af kammarkollegium, genom nådigt bref den 17 maj 1907 anbefallt domänstyrelsen att, då vid fastställelse af hushållningsplan för skogen å ecklesiastikt boställe, som på grund af gällande författningar bör utarrenderas, det visar sig, att den ordinarie virkesafkastningen öfverstiger hvad som erfordras för gårdens behof, i hvarje fall underställa Kungl. Maj:ts pröfning frågan, huruvida ej skogen bör ställas under skogsstatens omedelbara förvaltning.

Förslaget's viktigare detaljer hafva af mig redan i det föregående vid behandlingen af kyrkofondsförslaget (§ 3 mom. 2 samt § 6 mom. 3 och 4) upptagits till granskning, och torde jag nu allenast få åberopa min framställning härutinnan.

*Förslaget's
detaljer.*

Finansplan.

Det återstår att uppvisa verkningarna i finansiellt hänseende af de utaf prästlöneregleringskommittén framlagda författningsförslag, för hvilka jag nu redogjort och till hvilka jag, om än med vissa modifikationer, anslutit mig. Härvid bör å ena sidan göras en sammanfattning af de anslagsbehof för olika ändamål — med undantag af beredande af fri bostad —, hvilka den lägre kyrkliga organisationens upprätthållande i vårt land kräfver, samt å andra sidan anvisas utvägarna till behofvens fyllande.

Prästlöneregleringskommittén har, såsom naturligt är och jag redan antydt, gjort ett liknande öfverslag öfver utgifter och inkomster, hvilket föreligger i den af kommittén utarbetade finansplanen (s. 273—294). Vid mina beräkningar följer jag helt och hållet uppställningen af denna finansplan, med uteslutningar dock beträffande utgiftsposter för anordningar, hvilka synt mig ej böra vinna godkännande, såsom ständig adjunktur och ekle-siastika byggnadslånekassor.

Med tillämpning af de utaf kommittén föreslagna grunderna för beräkning af prästerskapets aflöning har kommittén utarbetat två till tabellserien D hörande tabeller, hvilka angifva löner för kyrkoherdar och komministrar samt arfvoden åt ständiga adjunkter och kontraktsprostar, sådana dessa löner och arfvoden beräknats, under förutsättning: i tab. 1 att nu bestående indelning och organisation bibehållas samt i tab. 2 att de af kommittén i betänkandet III föreslagna ändringar i indelningen och organisationen genomföras. Till dessa tabeller sluta sig två andra i samma serie upptagna tabeller, utvisande: tab. 3 de tillgångar, som erfordras till bestridande af prästerskapets enligt tab. 1 beräknade löner och arfvoden samt tab. 4 de aflöningstillgångar, som erfordras under den i tab. 2 angifna förutsättningen.

Dessa löner och arfvoden skulle sammanlagdt uppgå:

enligt tab. 1 till	9,387,687 kronor och
» » 2 »	9,304,402 »

Enär emellertid bostadsboställe i något sällsynt undantagsfall lämnar högre afkastning, än som motsvarar beräknadt aflöningsbelopp för den tjänst, hvartill bostället är anslaget, samt understundom i följd af donation, som tillförsäkrats innehafvare af viss prästerlig tjänst, någon förmån utöfver dylikt belopp beredes tjänsteinnehafvaren, komma i dessa fall att *utgå* aflöningsförmåner af större värde, än som enligt onförmälda grunder *beräknats*. Med hänsyn härtill hafva de i tab. 1 och 2 beräknade aflönings-

beloppen måst ökas med respektive 21,560 och 26,193 kronor, i följd hvaraf aflöningens totalsumma utgör:

enligt tab. 3 (motsvarande tab. 1)	9,409,247 kronor och
» » 4 » » 2)	9,330,595 »

Kommittén framhåller, hurusom det icke är möjligt att förutse, i hvilken mån dess förslag till ändringar i nuvarande kyrkliga indelning och organisation kunna blifva genomförda, men anser det vara uppenbart, att ifrågakvarande organisation måste — helt visst inom en ganska nära liggande framtid — väsentligen utvecklas, åtminstone i den omfattning, kommittén antagit. Vid beräkning af de tillgångar, som erfordras för prästerskapets aflöande, har kommittén därför utgått från den förutsättningen, att samtliga dess förslag varda godkända, i hvad de afse delning af pastorat, inrättande inom pastoraten af ökad antal prästerliga tjänster samt utbyte af extraordinarie beställning mot komministratur. Härigenom skulle föranledas en ökning i utgifter med 509,828 kronor utöfver den i tab. 3 upptagna summan af 9,409,247 kronor.

Å andra sidan torde det, säger kommittén, svårligen kunna bestridas, att inom vissa pastorat för närvarande finnas flera prästerliga krafter, än själavårdens behöriga handhavande påkallar. Då likväl med säkerhet kan förväntas, att kommitténs förslag om indragning af prästerliga tjänster skall röna starkt motstånd, särskildt från församlingarnas sida, har kommittén trots sig vid förevarande beräkningar böra utgå från det antagandet, att indragningsförslagen komma att genomföras, endast i hvad de afse komministersbefattningar, som finnas i pastorat med allenast en kyrka och med en folkmängd ej öfverstigande 3,000 personer, komministersbeställningar i prebendepastorat likväl icke medräknade, enär ju ovisst är, när dessa pastorats prebendenatur må komma att upphöra. Den minskning i utgifter, som häraf skulle blifva en följd, utgör 109,316 kronor.

När prästlöneregleringskommittén uppgjorde sina beräkningar angående behovet af löne-medel för då befintliga prästerliga tjänster — hvilket behof angifves genom siffrorna i tab. 1 af tabellserien D — utgick kommittén från de organisatoriska anordningar, som förefunnos den 1 oktober 1902. Mot dessa beräkningar synes mig emellertid kunna anmärkas, att de äro grundade på förhållanden, som nu ligga något för långt tillbaka i tiden. Jag har därför låtit föra undersökningarna fram till den 1 juli 1907. Prostbeställningar samt kyrkoherde- och komministerstjänster äfvensom med de senare likställda befattningar, hvilka då voro anordnade eller beträffande hvilkas inrättande beslut intill den dagen meddelats, bildade alltså utgångspunkten för de beräkningar angående prostarfvoden och löner

till det ordinarie prästerskapet i de territoriella församlingarna, som jag föranstaltat.

Mina beräkningar skilja sig från kommitténs äfven därutinnan, att minimilönen satts för kyrkoherde till 4,000 och för komminister till 2,500 kronor, samt att den af kommittén föreslagna ständiga adjunkturen utbyts mot komministratur. Hvad kommittén i afseende å prostarfvoden föreslagit därom, att fyllnadsbelopp icke skulle få beräknas för mer än tillhoppa 10,000 kv.-kilometers areal, har jag ansett böra ändras på det sättet, att 30,000 kv.-kilometer bestämmas såsom högsta arealen i angifna hänseendet. I den mån folkmängden skall öfva inflytande på lönebeloppen, hafva siffrorna för år 1905 därutinnan varit bestämmande, under det att kommittén begagnat sig af 1900 års folkmängdssiffror.

Resultatet af de beräkningar, som, med tillämpning af de utaf kommittén framlagda, af mig i viss mån modifierade grunderna för beräkning af prästerskapets aflöning och under inflytande af förändrade faktiska förhållanden, verkstälts till utrönande af lönebeloppen för kyrkoherdar och komministrar samt arfvoden åt kontraktsprostar den 1 juli 1907, visar sig vara följande:

a) under förutsättning att nämnda dag bestående indelning och organisation bibehållas	kronor 9,990,806: —
hvertill kommer lönetillökning i följd af boställsaffkastning eller särskild donation	» 19,311: —
	<hr/> Summa kronor 10,010,117: —

b) under förutsättning att prästlöneregleringskommitténs förslag till ändringar i indelning och organisation genomföras, där så ej skett	kronor 9,711,732: —
hvertill kommer lönetillökning i följd af boställsaffkastning eller särskild donation.....	» 25,085: —
	<hr/> Summa kronor 9,736,817: —

Underkastas den kyrkliga indelningen och organisationen vid angifna tidpunkt den 1 juli 1907 de omregleringar, kommittén med hänsyn till finansplanens uppgörande tänkt sig genomförda, visar sig att kostnaderna skulle genom inrättande af nya tjänster ökas med 476,973 kronor och genom indragning af komministraturer minskas med 163,056 kronor, eller således i sin helhet ökas med 313,917 kronor.

A) Utgifter.

1. Löner för kyrkoherdar och komministrar samt arvoden åt kontraktsprostar.

De i det föregående antydda, på framtiden syftande och hufvudsakligen i utvidgande riktning gående modifikationerna i den kyrkliga indelningen och organisationen, sådan den förefanns den 1 oktober 1902, skulle, utöfver den af kommittén för löner och prostarfvoden beräknade summan 9,409,247 kronor, medföra ytterligare utgifter till ett belopp af 400,512 kronor, i följd hvaraf kostnaden i sin helhet skulle enligt kommitténs beräkning uppgå till 9,809,759 kronor.

Om den kyrkliga indelningen och organisationen, sådan den består eller blifvit bestämd intill den 1 juli 1907, underkastas en efter kommitténs nyssnämnda principer genomförd omreglering, skulle, med tillämpning af de utaf mig anbefallda löneberäkningsgrunderna, hela kostnadsumman för kyrkoherde- och komministerstjänster samt prostbeställningar bestiga sig till 10,324,034 kronor och således ökas med ett belopp af 313,917 kronor utöfver den af mig i sådant afseende förut uppgifna summan 10,010,117 kronor.

2. Lönetillökning för kyrkoherdar och komministrar.

Under punkt 2 å utgiftssidan i kommitténs finansplan upptagna ålderstillägg för ständiga adjunkter utgå.

I stället införes här en till 325,448 kronor beräknad summa, hvilken innefattar lönetillökning för de år 1907 tjänstgörande kyrkoherdar samt komministrar och med de senare likställda präster, som senast år 1896 utnämnts till sina innehafvande eller motsvarande tjänster, så att minimilönen för dylika tjänsteinnehafvare må uppgå till 4,500 kronor för kyrkoherde och 3,000 kronor för komminister. Lönerna skulle i sådan händelse sammanlagdt ökas för kyrkoherdar med 175,730 kronor och för komministrar med 149,718 kronor.

3. Arfvoden och ålderstillägg åt adjunkter.

Under förutsättning att kommitténs förslag om beredande af emeritilöner åt präster varder godkändt — i hvilken händelse behovet af extraordinarie präster skulle i afsevärd grad minskas — har kommittén föreställt sig, att adjunktstjänstgöringen inom samtliga stiftet och Stockholms

stad skulle kunna uppehållas af 300 adjunkter. Kommittén antager, att af dessa 75 skulle komma i åtnjutande af ålderstillägg å 100 kronor och 50 undfå ålderstillägg å 200 kronor. I enlighet härmed har beräknats:

300 adjunktsarfvoden å 800 kronor	240,000 kronor
75 ålderstillägg å 100 kronor	7,500 »
50 » å 200 »	10,000 »

eller tillhopa 257,500 kronor.

Antalet adjunkter — extraordinarie präster, hvilka tjänstgjorde såsom vice pastorer, vice komministrar, pastorsadjunkter, komministersadjunkter och kontraktsadjunkter — uppgick den 1 maj 1907 till allenast 268. Det ursprungligen beräknade antalet 300 torde emellertid böra bibehållas, men adjunktsarfvodet höjas till 1,000 kronor. Beloppet för ålderstillägg har jag bibehållit, men synes mig ålderstillägg blott en gång böra beviljas, nämligen å 200 kronor efter 5 år. Ifrågavarande post utföres med 317,500 kronor.

4. *Kostnadsersättning åt adjunkter för resa till tjänstgöringsort.*

Med ledning af inhämtade upplysningar från stift, där ersättning för adjunktens resekostnader betalas af stiftets adjunktskassa, och med hänsyn därtill att dylika kostnader inom rikets nordliga delar måste uppgå till afsevärda belopp, har kommittén ansett sig icke böra upptaga ifrågavarande kostnadsersättning för samtliga adjunkterna till mindre belopp än 15,000 kronor.

Häri föreslår jag ej någon ändring.

5. *Emeritlöner.*

Utgiften härför beräknas till det belopp, som enligt kommitténs i ämnet afgifna förslag må för ändamålet högst användas, eller 500,000 kronor.

6. *Kostnad för skogsindelning.*

Denna kostnad — som enligt kommitténs förslag skulle af de gemensamma aflöningstillgångarna gäldas endast i fråga om boställen, hvilka icke af menighet inköpts eller af enskild donerats, — har af kommittén beräknats efter medeltalet af hvad samma kostnad, på sätt domänstyrelsens räkenskaper gifva vid handen, utgjort under åren 1899, 1900 och 1901, eller till 12,004 kronor 39 öre.

Som jag anslutit mig till den af domänstyrelsen uttalade åsikten, att kostnad för skogsindelning jämväl å skog till boställe, som inköpts eller

donerats, bör gäldas af kyrkofonden, i den mån dylikt boställe icke lämnar så stort virkesöfverskott, att omförmälda kostnad kan där af bestridas, anser jag, att ifrågavarande belopp bör höjas till *12,500 kronor*.

7. *Kostnad för skogsskötsel.*

Enligt kommitténs förslag till lag om kyrkofond samt till grunder för ändringar i lagstiftningen om ecklesiastika boställsskogar skulle beträffande sådana boställen, som icke af menighet inköpts eller af enskild donerats, af de gemensamma aflöningstillgångarna gäldas kostnaderna

dels för skogsodlings- och andra arbeten för skogsskötselns främjande intill belopp, som Kungl. Maj:t för hvarje år fastställer,

dels för jägmästares förrättning för skogsodling eller afverkning afven- som för kronojägares förrättning i de fall, då han på jägmästares order biträder med arbete, som hittills skolat särskildt godtgöras, med belopp motsvarande medeltalet af hvad i sådant hänseende under åren 1904—1913 utgått.

Kostnaden för sistberörda förrättningar har för åren 1899, 1900 och 1901 uppgått till sammanlagdt 43,058 kronor 41 öre eller således i medeltal för år till 14,352 kronor 80 öre. Utgifterna för skogsodlings- och andra arbeten för skogsskötselns främjande hafva för samuna treårsperiod utgjort tillhopa 158,538 kronor 23 öre eller i medeltal årligen 52,846 kronor 8 öre. Samtliga dessa kostnader uppgingo alltså för år till 67,198 kronor 88 öre, hvar till kommer en särskild post å 7,621 kronor för extra bevakning å vissa boställen.

För nu angifna ändamål har kommittén, med ledning af de sålunda gjorda beräkningarna, föreslagit en summa å 74,819 kronor 88 öre i medeltal för år.

En ingalunda oväsentlig höjning här af torde för framtiden erfordra. Under återopande af hvad jag i detta ämne anfört vid 6 § 4, 5 och 6 mom af förslaget till lag om kyrkofond tillstyrker jag, att samtliga omförmälda kostnader upptagas till *210,000 kronor*.

8. *Oförutsedda lönebidrag.*

Kommittén har i § 6 mom. 6 af förslaget till lag om kyrkofond förutsatt, att Kungl. Maj:t skulle äga, med hänsyn till särskilda förhållanden, som ej kunnat vid fastställandet af lön för innehafvare af ordinarie prästerlig tjänst tagas i beräkning, undantagsvis bevilja sådan tjänsteinnehafvare skäligt

lönertilskott, och har årliga kostnaden härför af kommittén anslagits till **10,000 kronor**.

Häremot har jag ej något att erinra, men anhåller få meddela, att i det förslag till lag om kyrkofond, som jag låtit utarbета, omförmälda stadgande återfinnes i 7 mom. af 6 §.

9. *Ersättning för vissa å bostadsboställets skogsmark belöpande utskylder och besvär.*

Förslaget till lag om kyrkofond innehåller i 7 §, att, där från bostadsboställe skogsförsäljningsmedel skola ingå till nämnda fond, Kungl. Maj:t må bevilja boställshafvare, som utgör jämväl å boställets skogsmark belöpande utskylder och besvär, skäligt bidrag från kyrkofonden till fullgörande af denna skattskyldighet.

Redan nu ingå från ett betydande antal boställen afsevärda belopp skogsmedel till prästerskapets löneregleringsfond och de ecklesiastiska boställets skogsfond. Som kommittén föreslagit, att icke någon andel i skogens afkastning utöfver husbehovet skall tillerkännas de särskilda boställshafvarna, utan att behålla skogsförsäljningsmedlen från bostadsboställen skola i sin helhet ingå till kyrkofonden, är, yttrar kommittén, uppenbart att, om detta förslag vinner bifall, från ökad antal skogar skola tillföras kyrkans gemensamma aflöningstillgångar väsentligen större belopp skogsförsäljningsmedel än hittills. Ifrågakommande skattebidrag synes kommittén icke böra beräknas lägre än till **50,000 kronor**.

Jag instämmer häruti.

Jämlikt § 32 i kommitténs förslag till lag om reglering af prästerskapets aflöning skulle Kungl. Maj:t äga att under där angifna förutsättningar bevilja vissa tjänsteinnehafvare särskildt lönertilskott. Ett liknande stadgande har upptagits i 9 § 1 mom. af det förslag till lag om kyrkofond, som utarbetats inom ecklesiastikdepartementet. Kommittén framhåller, huruledes de utgifter, som häraf föranledas, ifrågakomma endast under en kortare öfvergångstid och uppenbarligen icke nu kunna till beloppet angifvas. Kommittén har med anledning häraf icke för dessa utgifter utfört något belopp.

Ett sådant kan ock enligt min mening svårigen beräknas.

B) Inkomster.

1. *Afkastning af bostadsboställets.*

För vinnande af upplysning om prästerskapets nuvarande aflöningförhållanden har kommittén införskaffat och i tab. 3 af tabellserien A sam-

manfört åtskilliga uppgifter beträffande de åt prästerskapet upplåtna bostadsboställen med jordbruk. De i kol. 26 af nämnda tabell upptagna siffrorna angifva de särskilda bostälernas arrendevärden *efter afdrag* af de kostnadsbelopp, som införts ej mindre i kol. 25 för den boställshafvaren åliggande nybyggnads- och underhållsskyldigheten å de för jordbrukets behof erforderliga husen än äfven i kol. 24 för boställets skatter och onera.

På sätt framgår af 6 § i förslaget till lag om reglering af prästerskapets aflöning, är förutsatt, att — i motsats mot hvad enligt § 4 i 1862 års förordning, hittills skett — afkastningen af bostadsboställe skall *utan afdrag* af kostnaden för fullgörande af boställshafvarens byggnadsskyldighet å boställets laga hus beräknas såsom aflöningsförmån. Då det nu gällt att i enlighet med de af kommittén antagna grunderna verkställa beräkning af bostälernas afkastning, hafva med talen i kol. 26 sammanräknats de i kol. 24 och 25 införda talen.

Till bostadsboställes afkastning skola enligt åberopade lagförslag hänföras jämväl alla sådana — uti kol. 7 af tab. 4 i tabellserien A redovisade — förmåner, som tjänsteinnehafvare äger att från bostället eller såsom ersättning för därifrån upplåten jord eller särskild rättighet åtnjuta. Förmånerna af fri bostad och af skogsfång till husbehof hafva ej inbegripits i boställsafkastningen.

Sälunda beräknad utgör afkastningen af bostadsboställen *2,380,690 kronor*.

2. *Afkastning af lönetillgångar, som församling anskaffat eller genom donation erhållit.*

Såsom gemensamma aflöningstillgångar för samtliga prästerliga tjänster inom ett pastorat skola, på grund af 6 § 2 mom. i förslaget till lag om reglering af prästerskapets aflöning, beräknas inkomster, som grunda sig därpå, att församling till löneförbättring för prästerskapet inköpt annat hemman eller lägenhet än bostadsboställe eller anskaffat andra fördelar, eller att enskild person för samma ändamål till församling gjort donation, eller att ersättning lämnats för jord eller annan förmån, hvilken varit förenad med egendom af nu angifven beskaffenhet.

Inkomsten af dessa aflöningstillgångar — såvidt den icke utgör afkastning af bostadsboställe och med anledning däraf blifvit redovisad under punkt 1 — utföres med *82,682 kronor*.

3. Församlingsafgifter.

Till ledning för bedömning af frågan, i hvilken mån församlingarnas bidragsskyldighet kan behöfva tagas i anspråk för beredande af en efter tidsförhållandena lämpad aflöning åt deras själasörjare, har jag, på sätt framgår af mitt uttalande rörande församlingarnas skattskyldighet till prästerskapets aflöning, låtit verkställa utredning angående storleken af det bidrag, som inom hvarje församling vore att påräkna, allteftersom aflöningsplikten bestämdes i enlighet med olika, förslagsvis antagna skattesatser. Tre alternativ hafva därvid blifvit uppställda. Maximum af skattskyldighet har sålunda antagits:

enligt alternativ 1 till 20 öre för hvarje person af pastoratets hela folkmängd år 1905 och därutöfver 5 öre för hvarje kyrk af hela kyrktalet inom pastoratet år 1904 eller, där kyrktalssättning icke äger rum, 50 öre för hvarje krona af de skattskyldiga inom pastoratet sistnämnda år påförd bevillning;

enligt alternativ 2 till 10 öre per individ och 5 öre per kyrk eller 50 öre per bevillningskrona; samt

enligt alternativ 3 till allenast 5 öre per kyrk eller 50 öre per bevillningskrona.

Enligt den första af nämnda tre alternativa metoder för skattskyldighetens bestämmande uppgå församlingsafgifterna till 4,063,873 kronor, enligt det andra alternativet till 3,690,035 kronor och enligt det tredje till 3,310,618 kronor.

Ehuru jag icke anser det lämpligt, att församlingarnas aflöningsplikt gentemot prästerskapet varder, såsom kommittén föreslagit, fastställd i visst förhållande till kyrktal eller bevillningsbelopp, har jag dock utgått härifrån vid mina beräkningar, då ju den kommunala skattskyldigheten för närvarande utmättes efter dessa grunder. Jag har emellertid i det föregående tillstyrkt en sådan anordning af nu ifrågavarande ecklesiastika skattskyldighet, att densamma skulle beräknas efter taxerad eller antagen inkomst, i den mån nämligen pastoratets folkmängd icke skall vara bestämmande för aflöningsplikten. Med bibehållande af den maximigräns, som af kommittén föreslagits för de i förhållande till förmögenhet och inkomst utgående afgifterna, nämligen 5 öre per kyrk eller 50 öre per bevillningskrona, skulle alltså — då ju 1 kyrk äsättes för bevillning till belopp af 1 till och med 10 öre eller, hvilket är detsamma, för 1 till och med 10 kronor beskattningsbar inkomst — till prästerskapets aflöning komma att utdebiteras församlingsafgifter med högst 5 öre för hvarje helt eller påbörjad tiotal kronor taxerad beskattningsbar inkomst af kapital och arbete eller, i fråga om fastighet, antagen inkomst.

Vid uppgörande af nu förevarande finansplan har jag ansett, att församlingsbidraget borde beräknas efter skattesatserna i alternativ 2 eller således till 3,690,035 kronor, däraf 524,384 kronor skulle utgå efter folk-mängd och 3,165,651 kronor efter inkomst.

4. Afkomst af enskildas donationer till särskilda prästerliga tjänster.

Årliga värdet af sådana särskilda förmåner, som genom donationer af enskilda blifvit tillförsäkrade innehafvare af vissa prästerliga tjänster och på grund af 9 § (= förutvarande § 8) i förslaget till lag om reglering af prästerskapets aflöning skola komma samma tjänsteinnehafvare till godo, har uppskattats till 38,466 kronor.

5. Kyrkofondens inkomster.

Jämlikt 2 § i förslaget till lag om kyrkofond skola till denna fond öfverföras prästerskapets löneregleringsfond och de ecklesiastika bostälленas skogsfond äfvensom öfriga till aflöning för prästerlig tjänst afsedda fonder och därmed jämförliga tillgångar, hvilka icke äro att hänföra till de löne-medel, som församling anskaffat eller genom donation erhållit eller som af enskilda anslagits till innehafvare af vissa prästerliga tjänster.

Till kyrkofonden skola ock, på grund af 3 § i oförmälda lagförslag, ingå:

hvad af statsverket skall gäldas såsom ersättning för tionde och andra afgifter af fast egendom, hvilka på grund af förut gifna författningar tillkommit prästerskapet;

behållna skogsförsäljningsmedel från såväl bostadsbostälлен som löningsbostälлен samt behållen afkastning i öfrigt af samtliga löningsbostälлен, jämväl dem som anslagits till änkesäten, samt ersättningsmedel för jord eller förmån, som från löningsbostälлен upplåtits, dock med undantag, beträffande samtliga dessa aflöningsmedel, af sådana inkomster, som, enligt hvad jag nyss antydt, skola förbehållas prästerskapet i visst pastorat;

från statsverket årligen utgående ersättning för anslag i krono- och kyrkotionde, oindelt spannmål samt hemmansräntor äfvensom statsanslag i penningar; samt

ränta och annan vinst å kyrkofondens tillgångar.

Ytterligare tillgång för kyrkofonden kan erhållas på den grund, att Kungl. Maj:t i enlighet med stadgandet uti 6 § 1 mom. af förslaget till

lag om reglering af prästerskapets aflöning gifver tillstånd till försäljning eller utbyte af bostadsboställe, hvars skogsafkastning öfverstiger tjänsteinnehafvarens husbehof, och i sammanhang därmed förordnar, att viss del af köpeskillingen eller, vid byte, af mellangiften skall öfverlämnas till kyrkofonden. Huru stor inkomst af sådan anledning må komma att tillflyta fonden, är naturligtvis icke möjligt att nu beräkna, hvarför något belopp ej kunnat i finansplanen upptagas.

Jag öfvergår härmed till en redogörelse för hvad i öfrigt må kunna beräknas såsom kyrkofondens årliga inkomster.

a) Ersättning för prästerskapets tionde.

Prästerskapets tionde skall jämte andra afgifter af fast egendom, i enlighet med det af kommittén i ämnet afgifna lagförslaget, indragas till statsverket mot ersättning i penningar, hvilken Kungl. Maj:t fastställer. Kommittén har, på sätt den å sid. 53—54 i dess fjärde betänkande införda tablå utvisar, i anslutning till de förhållanden som voro rådande ecklesiastikåret 1896—97, uträknat, huru stort ersättningsbelopp hvarje år, sedan indragningen vidtagit, kan antagas komma att af statsverket betalas, nämligen..... kr. 3,897,954: —

b) Skogsförsäljningsmedel.

Boställshafvares andelar af skogsförsäljningsmedel från deras bostadsboställen utgjorde, enligt hvad domänstyrelsens räkenskaper gifva vid handen:

år 1903.....	kr. 214,194: 50
» 1904.....	» 219,862: 68
» 1905.....	» 197,387: 53

eller tillsammans kr. 631,444: 71

således i medeltal för ett hvar af dessa tre år 210,481 kronor 57 öre. I detta belopp, som lämpligen torde kunna läggas till grund för beräkningarna, ingå emellertid skogsförsäljningsmedel äfven från boställen som af menighet inköpts eller af enskild donerats; och skulle följaktligen den del af skogsförsäljningsmedlen, som härflutit från sådana boställen, icke redovisas bland kyrkofondens inkomster. Som det hade varit förenadt med

Transport kr. 3,897,954: —

Transport kr. 3,897,954: —

synnerligen stora svårigheter att särskilja denna del, har det belopp, som hittills tillfallit boställshafvarna, men efter kommitténs förslag hädanefter skall tillföras kyrkofonden, måst här upptagas till förenämnda kr. 210,481: 57

Beloppen af de skogsförsäljningsmedel, som influtit till prästerskapets lönerogleringsfond och de ecklesiastika boställenas skogsfond, hafva under de olika åren högst betydligt växlat, såsom framgår af de i statskontoret öfver dessa fonder förda räkenskaperna. Med hänsyn härtill hafva lönerogleringsfondens och skogsfondens inkomster af skogsförsäljningsmedel upptagits till hvad de under åren 1897—1906 i medeltal utgjort.

Sälunda uppgingo prästerskapets lönerogleringsfonds inkomster af skogsmedel åren 1897—1906 till sammanlagdt kr. 3,863,858: 16

Efter afdrag af de i räkenskaperna för nämnda 10 år angifna kostnader för skogsförvaltning m. m. kr. 30,485: 72

återstå kr. 3,833,372: 44

Lönerogleringsfondens inkomster utgjorde alltså i medeltal årligen kr. 383,337: 24

De ecklesiastika boställenas skogsfonds inkomster af skogsförsäljningsmedel uppgingo åren 1897—1906 till sammanlagdt kr. 541,817: 03

Sedan utgifter för skogsförvaltning, skogsindelning och skogsodling m. m. under dessa 10 år afdragits med tillhoppa kr. 313,978: 12

återstå kr. 227,838: 91

Transport kr. 593,818: 81 kr. 3,897,954: —

Transport kr. 593,818: 81 kr. 3,897,954: —

Sistnämnda fonds inkomster utgjorde således i medeltal för hvarje år..... > 22,783: 89

Nu angifna belopp skogsförsäljningsmedel å tillhopa 406,121 kronor 13 öre hafva, såsom af den lämnade redogörelsen framgår, tillkommit efter frånräknande af kostnaderna för skogsindelning och skogsskötsel. Därest förslaget till grunder för ändringar i lagstiftningen om ekklesiastika boställsskogar bifalles, skulle skogsförsäljningsmedlen till kyrkofonden ingå utan annat afdrag än af kostnaden för virkets försäljning. I följd häraf och då kommittén, med ledning af förhållandena åren 1899, 1900 och 1901, bland fondens utgifter upptagit kostnader för skogsindelning och skogsskötsel med antaget årligt belopp af tillhopa 86,824 kronor 27 öre, har jag ansett, att oaktadt dessa kostnader af mig för framtiden beräknats afsevärdt högre eller till 222,500 kronor, vid beräkning af fondens inkomster utaf skogsförsäljningsmedel under förfluten tid, allenast nämnda belopp 86,824 kronor 27 öre bör tilläggas och således anses hafva ökat inkomsterna af skog med > 86,824: 27 > 703,426: 97

c) Afkastning af löningsboställen.

Varder förslaget till lag om reglering af prästerskapets aflöning (6 och 32 §§) godkändt, skulle med prästerlig beställning hädanefters icke komma att förenas någon annan jord än bostadsboställe samt hemman eller lägenhet, som brukas i förening med dylikt boställe. Alla öfriga löningsboställen äfven-

Transport kr. 4,601,380: 97

Transport kr. 4,601,380: 97

som ersättningsmedel för jord eller förnån, som upplåtits från löningsboställe, skulle därför skiljas från de beställningar, med hvilka de hittills varit förenade, och afkastningen däraf ingå till kyrkofonden (3 § 2 mom.).

Afkastningen af de boställen, som nu äro förenade med vissa prästerliga beställningar, men jämlikt kommitténs förslag skulle frångå samma beställningar, har enligt beräkningar, som jag låtit verkställa, uppskattats till kr. 344,667: —

Från boställen, hvilkas afkastning för närvarande ingår till prästerskapets lönerregleringsfond, uppbar denna fond år 1906 » 86,255: 29

Till kyrkofondens inkomster är enligt 3 § 2 mom. i förslaget till lag om denna fond att hänföra jämväl afkastningen af änkesäten. Emellertid kommer det naturligtvis att dröja en afsevärd tid, under hvilken en del af änkesätenas afkastning fortfarande bör utgå till dem, som enligt nu gällande bestämmelser äro därtill berättigade. Kommittén har beräknat afkastningen af sådana änkesäten, som innehafvas af prästänkor, till ett värde af 23,004 kronor. Af detta belopp torde för närvarande endast 8,004 kronor kunna beräknas för kyrkofonden.

För ecklesiastikåret 1896—97 upp-
buro, såsom af tabellserien A tab. 4,
kol. 10, med därtill hörande anmär-
ningar framgår, åtskilliga tjänsteinne-
hafvare afkastning af änkesäten med till-
hoppa 26,534 kronor 92 öre. Denna sum-
ma, tillökad med förenämnda 8,004 kro-
nor, utföres med » 34,538: 92 » 465,461: 21

Transport kr. 5,066,842: 18

d) Statsanslag.

Numera lämnar statsverket prästerskapet godtgörelse för samtliga persedelanslag. Denna ersättning jemte statsverkets kontanta bidrag till prästerskapets aflöning uppgick för år 1906 till sammanlagdt 334,507 kronor 68 öre, såsom en af statskontoret verkställd, af mig under 3 § 3 mom. af förslaget till lag om kyrkofond omförmäld utredning gifver vid handen. Härtill komma från anslaget till Lappmarks ecklesiastikverk anvisade tillhopa 33,498 kronor 88 öre, hvarom jag vid nämnda lagrum jämväl lämnat meddelande. Samtliga statsanslagen uppgingo således för år 1906 till 368,006 kronor 56 öre.

De persedelanslag äfvensom de statsanslag i penningar, för hvilka godtgörelse skall lämnas till kyrkofonden, böra enligt 3 § 3 mom. i förslaget till lag om denna fond vara desamma, som af prästerskapet åtnjutas under ecklesiastikåret näst före den 1 maj 1914; och stadgar 4 § i omförmälda lagförslag, att ränte- och tiondeanslagen m. m. skola ersättas med belopp, motsvarande medeltalet af medelmarkegångsprisen för vederbörande persedlar under åren 1864—1913, med tillägg af forsellön.

Enligt de sålunda angifna grunderna hafva beräkningar angående värdet af ifrågavarande anslag icke kunnat nu företagas, hvarför detta värde utföres med ofvannämnda summa

» 368,006: 56

Transport kr. 5,434,848: 74

Transport kr. 5,434,848: 74

e) Ränta och annan vinst å kyrkofondens tillgångar.

Af de fonder, hvilka, såsom redan framhållits, skola öfverföras till kyrkofonden, hade vid utgången af år 1906 prästerskapets löneregleringsfond en behållning af 5,272,988 kronor 99 öre och de ecklesiastika bostälernas skogsfond af 1,189,963 kronor 15 öre, eller således tillhopa 6,462,952 kronor 14 öre. Såsom afkomst af nämnda fonder upptages ränta efter 4 procent å nyss berörda summa 6,462,952 kronor 14 öre med kr. 258,518: 08

Utom sagda fonder förvaltas dels af statskontoret och dels af vissa domkapitel äfvensom andra lokala myndigheter åtskilliga fonder, hvilka jämväl leda sitt ursprung från ecklesiastika lönetillgångar eller afse att bereda prästerskapet i de territoriella församlingarna ökade aflöningsförmåner. Huruvida med dessa fonders tillkomst och uppgift skulle öfverensstämma, att de indroges till kyrkofonden, måste i hvarje särskildt fall blifva föremål för utredning.

Med hänsyn till hvad angående följande fonder blifvit af kommittén upplyst och då för åtskilliga prästerliga beställningar, till hvilkas aflönande medel från vissa bland dessa fonder nu tagas i anspråk, erforderliga tillskott från kyrkofonden till afsevärda belopp blifvit enligt kommitténs förslag beräknade, anser jag, i likhet med kommittén, skäl

 Transport kr. 258,518: 08 kr. 5,434,848: 74

Transport kr. 258,518: 08 kr. 5,434,848: 74

föreligga att upptaga dem bland kyrkofondens tillgångar, därvid de fonder, som icke förvaltas af statskontoret, angifvas med de i kommitténs finansplan (s. 291 och följ.) införda belopp, nämligen:

Ramsele pastorsboställes skogsförsäljningsmedelsfond (statskontoret 1906) kr. 37,074: 33

Brunskogs församlings aflöningsfond (statskontoret 1906) » 49,287: 31

Fryksände pastorats regleringsfond (statskontoret 1906) » 48,473: 36

Expropriationsmedel från stomhemmanet Särsta i Torsåkers församling » 9,646: 63

Torfafverkningsafgifter från mensalhemmanet n:r 4 Ålstorp i Västra Karaby församling » 1,208: 81

Köpeskilling för utgodset Årås » 33,894: 48

Ålfedals pastorats regleringsfond (statskontoret 1906) » 256,375: 49

tillhopa kr. 435,960: 41

Å denna summa utföres ränta efter 4 procent med » 17,438: 41 » 275,956: 49

eller tillsammans kr. 5,710,805: 23.

Kyrkofondens årliga inkomster skulle således utgöra sammanlagdt 5,710,805 kronor 23 öre.

Med afseende å kyrkofondens inkomster torde böra erinras om, hvad 9 § 2 mom. i förslaget till lag om denna fond innehåller därom, att så snart inom visst stift enligt lagen om reglering af prästerskapets aflöning fastställd lönereglering vunnit tillämpning beträffande något till samma stift hörande pastorat, skall inom stiftet anställd ordinarie präst, hvars lön utgår enligt äldre lönereglering, till kyrkofonden inbetala hvad honom åligger att för aflöning af extraordinarie präster utgifva utöfver förmånerna af bostad och vivre samt skjuts i tjänsteärenden. Hvad af sådan anledning inflyter till fonden kan icke nu beräknas, hvarförutom dylik inkomst endast under en öfvergångstid ifrågakommer.

Sammandrag af finansplanen.

Utgifter:

1. Löner för kyrkoherdar och komministrar samt arfvoden å kontraktsprostar	kr. 10,324,034
2. Lönetillökning för kyrkoherdar och komministrar	» 325,448
3. Arfvoden och ålderstillägg åt adjunkter	» 317,500
4. Kostnadsersättning åt adjunkter för resa till tjänstgöringsort	» 15,000
5. Emeritilöner	» 500,000
6. Kostnad för skogsindelning	» 12,500
7. Kostnad för skogsskötsel	» 210,000
8. Oförutsedda lönebidrag	» 10,000
9. Ersättning för vissa å bostadsbostälens skogsmark belöpande utskylder och besvär	» 50,000
Öfverskott af kyrkliga aflöningsmedel	» 138,196
	<hr/>
	Summa kr. 11,902,678.

Inkomster:

1. Afkastning af bostadsboställen	kr. 2,380,690
2. Afkastning af lönetillgångar, som församlingarna anskaffat eller genom donation erhållit	» 82,682
3. Församlingsavgifter	» 3,690,035
4. Afkomst af enskildas donationer till särskilda prästerliga tjänster	» 38,466
5. Kyrkofondens inkomster	» 5,710,805
	<hr/>
	Summa kr. 11,902,678.

Till beredande af öfersikt öfver prästerskapets löner och tillgångarna till deras bestridande, sådana de beräknats under förutsättning att i finansplanen angifna förändringar i den kyrkliga indelningen och organisationen genomföras, har jag låtit uppgöra en tablå, motsvarande den som finnes införd å sid. 276 och 277 af kommitténs betänkande IV.

Äfven har jag låtit utarbete ett sammandrag af finansplanen, sådan denna skulle te sig, allteftersom församlingarnas bidragsskyldighet till prästerskapets aflöning bestämmes i enlighet med de under tredje inkomstposten i finansplanen (»församlingsafgifter») omförmälda olika skattesatserna.

Ifrågavarande båda tablåer torde få såsom bilagor fogas vid detta protokoll.

Härefter uppläste departementschefen i enlighet med det afgifna yttrandet affattade

dels förslag till

1) lag om indragning till statsverket och afskrifning af prästerskapets tionde samt om ersättning därför;

2) lag om reglering af prästerskapets aflöning;

3) lag om emeritilöner för präster; samt

4) lag om kyrkofond;

dels följande

grunder för ändringar i lagstiftningen om eklestiasitika boställsskogar:

1:o. Skog och hagmark å samtliga ått prästerskapet i territoriella församlingar upplåtna bostads- och löningsboställen skola ställas under skogsstatens omedelbara vård och förvaltning.

2:o. Boställshafvare eller arrendator må endast till husbehof använda boställsskog, vare sig ordnad hushållning därå är införd eller icke.

3:o. Hvad af skogens afkastning icke erfordras för boställshafvares eller arrendators husbehof eller för församling åliggande kyrko- eller prästgårdsbyggnad skall försäljas.

Sedan af medel, som influtit vid försäljningen, guldits kostnaden för densamma, skall återstoden ingå till kyrkofonden.

4:o. För skogsindelning å boställe skall kostnaden, därtill förskott såsom hittills lämnas af allmänna medel, gäldas af kyrkofonden.

Kostnad ej mindre för bevakning samt skogsodlings- och andra arbeten för skogsskötselns främjande å boställe än äfven för åtgärd eller anstalt, som afser tillgodogörande af virkesafkastning eller motverkande

af uppkommen skada å boställsskog, så ock ersättning för skogsstatens bestyr med dylik skog skola gäldas, på sätt därom är stadgad i lagen om kyrkofond.

Hvad i punkt 3:o stadgas om disposition af medel för försåld skog gäller ej i fråga om boställe, som af menighet inköpts eller af enskild donerats; skolande fråga om disposition af skogsförsäljningsmedel från sådant boställe alltid underställas Kungl. Maj:ts pröfning.

Kostnad för skogsindelning å boställe, som af menighet inköpts eller af enskild donerats, skall, i den mån inflytande skogsförsäljningsmedel från bostället därtill lämna tillgång, gäldas af dylika medel, eljest af kyrkofonden.

När boställe, som af menighet inköpts eller af enskild donerats, icke lämnar så stort virkesöfverskott, att däraf kan bestridas kostnad, som omförmäles i andra stycket af punkt 4:o, samt nödiga medel icke genom vederbörandes försorg tillhandahållas, har skogsstaten icke att taga någon befattning med de arbeten, åtgärder eller anstalter, som i afseende å dylikt boställes skog må finnas erforderliga. Icke heller må kostnaden för dem gäldas af kyrkofonden.

Departementschefen hemställde slutligen, att Kungl. Maj:t måtte genom nådig proposition föreslå Riksdagen att antaga berörda, af honom upplästa lagförslag och grunder.

Till denna af statsrådets öfriga ledamöter biträdda hemställan täcktes Hans Maj:t Konungen i nåder lämna bifall och förordnade, att proposition i ämnet af den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skulle till Riksdagen aflåtas.

Ur protokollet:

Victor Edman.

Tablå utvisande prästerskapets löner och tillgångarna till deras bestri-
förändringar i nu bestående indelning

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Stift.	Aflöning för		Lönetill- ökning för kyrko- herdar och kommi- nistrar.	Arfvo- den åt kon- trakts- prostar.	Summa aflöning för samtliga präster.	afkastning af bostads- boställe.	tillgångar, som för- samlingar- na själftva anskaffat eller genom donation erhållet.	Aflöningen betäckes				
	kyrko- herdar.	kommi- nistrar.						församlingsavgifter				
								(alternativ I)		(alternativ II)		(alternati- v III)
								20 öre för hvarje person.	högst 5 öre pr fyrk (prästerskapets egna fyrkar undantagna).	10 öre för hvarje person.	högst 5 öre pr fyrk (prästerskapets egna fyrkar undantagna).	högst 5 öre pr fyrk (prästerskapets egna fyrkar undantagna).
<i>Hela riket.</i>	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
Uppsala	793,780	322,860	53,540	7,855	1,178,035	302,239	5,279	106,428	314,252	53,217	329,455	344,309
Linköpings	708,291	243,530	60,040	6,295	1,018,156	308,738	5,879	82,876	233,941	41,438	243,677	252,884
Skara	587,150	304,060	33,200	4,820	929,230	259,099	3,140	70,834	170,585	35,417	176,675	181,890
Strängnäs	506,985	192,470	33,820	4,615	737,890	226,455	4,319	70,306	199,263	35,153	209,181	218,985
Västerås	540,613	180,180	34,500	5,210	760,503	122,427	7,723	80,685	266,197	40,343	275,532	283,530
Värjö	454,140	252,375	33,895	3,925	744,335	143,554	560	64,275	142,675	32,133	146,689	150,704
Lunds	1,404,230	213,154	5,950	7,930	1,631,264	482,317	30,863	157,531	475,260	78,789	503,001	529,896
Göteborgs	656,714	299,807	13,473	4,515	974,509	159,407	2,473	117,550	319,461	58,775	340,617	361,238
Kalmar	207,100	97,740	15,520	1,975	322,335	69,166	2,019	27,183	58,268	13,592	60,469	62,669
Karlstads	399,262	195,860	18,270	3,805	617,197	128,222	7,005	68,133	159,811	34,066	165,495	170,418
Härnösands	445,698	184,300	7,960	4,840	642,798	90,751	10,998	70,063	195,665	35,032	201,705	207,747
Luleå	348,030	162,250	2,360	4,640	517,280	49,757	220	60,597	151,445	30,298	153,116	154,606
Visby	183,330	15,920	12,920	1,250	213,420	38,558	704	10,682	28,877	5,341	29,794	30,712
Stockholms stad...	164,530	198,000	—	—	362,530	—	1,500	61,570	299,460	30,785	330,245	361,030
För hela riket	7,399,853	2,862,506	325,448	61,675	10,649,482	2,380,690	82,882	1,048,713	3,015,160	524,384	3,165,651	3,310,618

dande, sådana de beräknats, under förutsättning att i finansplanen angifna och organisation genomföras.

14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	
genom				Af aflöningen betäckes genom											
afkomst af donation till särskild prästerlig tjänst.	tillskott från kyrkofonden			afkomst af bostadsboställe	tillgångar, som församlingarna själfva anskaffat eller genom donation erhållit	församlingsavgifter						afkomst af donation till särskild prästerlig tjänst	tillskott från kyrkofonden		
	enligt alternativ I	enligt alternativ II	enligt alternativ III			(alternativ I)		(alternativ II)		(alternativ III)	enligt alternativ I		enligt alternativ II	enligt alternativ III	
						20 öre för hvarje person	högst 5 öre pr fyruk (prästerskapets egna fyrkar undantagna)	10 öre för hvarje person	högst 5 öre pr fyruk (prästerskapets egna fyrkar undantagna)	högst 5 öre pr fyruk (prästerskapets egna fyrkar undantagna)					
Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	
358	449,479	487,487	525,850	25.66	0.45	9.03	26.68	4.51	27.97	29.22	0.03	38.15	41.38	44.64	
1,483	385,239	416,941	449,172	30.32	0.58	8.14	22.98	4.07	23.94	24.84	0.14	37.84	40.95	44.12	
1,131	424,441	453,768	483,970	27.88	0.34	7.62	18.36	3.81	19.02	19.58	0.12	45.68	48.83	52.08	
1,758	235,789	261,024	286,373	30.69	0.59	9.53	27.00	4.76	28.35	29.67	0.24	31.95	35.37	38.81	
3,718	279,753	310,760	343,105	16.10	1.02	10.61	35.00	5.30	36.23	37.28	0.49	36.78	40.86	45.11	
143	393,128	421,251	449,374	19.28	0.08	8.64	19.17	4.32	19.71	20.25	0.02	52.81	56.59	60.37	
28,757	456,536	507,537	559,431	29.57	1.89	9.66	29.13	4.83	30.84	32.48	1.76	27.99	31.11	34.30	
320	375,298	412,917	451,071	16.36	0.25	12.06	32.79	6.03	34.95	37.07	0.03	38.51	42.38	46.29	
224	165,475	176,865	188,257	21.46	0.63	8.43	18.08	4.21	18.76	19.44	0.07	51.33	54.87	58.40	
485	253,541	281,924	311,067	20.77	1.14	11.04	25.89	5.52	26.81	27.61	0.08	41.08	45.68	50.40	
—	275,321	304,312	333,302	14.12	1.71	10.90	30.44	5.45	31.38	32.32	—	42.83	47.34	51.85	
—	255,261	283,889	312,697	9.62	0.04	11.71	29.28	5.86	29.60	29.89	—	49.35	54.88	60.45	
89	134,510	138,934	143,357	18.07	0.33	5.00	13.53	2.50	13.96	14.39	0.04	63.03	65.10	67.17	
—	—	—	—	—	0.41	16.98	82.61	8.49	91.10	99.59	—	—	—	—	
38,466	4,083,771	4,457,609	4,837,026	22.35	0.78	9.85	28.31	4.92	29.73	31.09	0.36	38.35	41.86	45.42	

Bilaga B.

**Sammandrag af finansplanen, uppgjort under olika förut-
sättningar i afseende å skattskyldighetens ordnande.**

	<i>Alternativ I.</i>	<i>Alternativ II.</i>	<i>Alternativ III.</i>
	Församlings- afgifter: 20 för hvarje person, högst 5 öre pr fyrk.	Församlings- afgifter: 10 för hvarje person, högst 5 öre pr fyrk.	Församlings- afgifter: högst 5 öre pr fyrk.
	Kr.	Kr.	Kr.
<i>Utgifter:</i>			
1. Löner för kyrkoherdar och komministrar samt arfvoden åt kontraktsprostar.....	10,324,034	10,324,034	10,324,034
2. Lönetillökning för kyrkoherdar och komministrar ...	325,448	325,448	325,448
3. Arfvoden och ålderstillägg åt adjunkter	317,500	317,500	317,500
4. Kostnadsersättning åt adjunkter för resa till tjänstgöringsort	15,000	15,000	15,000
5. Emeritilöner.....	500,000	500,000	500,000
6. Kostnad för skogsindelning	12,500	12,500	12,500
7. Kostnad för skogsskötsel	210,000	210,000	210,000
8. Oförutsedda lönebidrag	10,000	10,000	10,000
9. Ersättning för vissa å bostadsboställens skogsmark belöpande utskylder och besvär	50,000	50,000	50,000
Öfverskott af kyrkliga aflöningsmedel	512,034	138,196	—
Summa	12,276,516	11,902,678	11,764,482
<i>Inkomster:</i>			
1. Afkastning af bostadsboställen	2,380,690	2,380,690	2,380,690
2. Afkastning af lönetillgångar, som församlingarna anskaffat eller genom donation erhållit	82,682	82,682	82,682
3. Församlingsafgifter	4,063,873	3,690,035	3,310,618
4. Afkomst af enskildas donationer till särskilda prästerliga tjänster	38,466	38,466	38,466
5. Kyrkofondens inkomster	5,710,805	5,710,805	5,710,805
Brist att täcka	—	—	241,221
Summa	12,276,516	11,902,678	11,764,482

Innehållsförteckning.

Kungl. Maj:ts proposition.

	Sid.
Förslag till lag om indragning till statsverket och afskrifning af prästerskapets tionde samt om ersättning därför.....	2.
Förslag till lag om reglering af prästerskapets aflöning	4.
Förslag till lag om emeritlöner för präster.....	18.
Förslag till lag om kyrkofond.....	21.

Statsrådsprotokollet.

I.

Återblick på den kyrkliga indelningens och organisationens samt de prästerliga aflöningsförhållandenas utveckling i vårt land.....	31.
Nu gällande, med afseende å prästerskapet i de territoriella församlingarna tillämpade beskattnings- och lönesystem samt verkningarna därpå.....	49.
Viktigare inom riksdagen väckta förslag till ändring i prästerskapets nuvarande aflöningsförhållanden	80.
Af prästlönerregleringskommittén framhållna allmänna synpunkter i afseende å reglerandet af prästerskapets aflöningsförhållanden m. m. samt grundtankarna i kommitténs förslag härom.....	92.
Hufvuddragen af gällande lagstiftning äfvensom af prästlönerregleringskommitténs förslag angående utarrendering af ecklesiastik boställsjord	111.

II.

Afskrifning af prästerskapets tionde mot viss ersättning till kyrkan	121.
Församlingarnas skattskyldighet till prästerskapets aflöning.....	152.
Det ecklesiastika boställsväsendet	171.
Kyrkans ställning till lagstiftningen angående reglering af prästerskapets aflöning och därmed sammanhängande frågor	207.
Redogörelse för författningsförslagets viktigare detaljer i samband med granskning af förslagen	211.
Förslag till lag om indragning till statsverket och afskrifning af prästerskapets tionde samt om ersättning därför.....	213.
Förslag till lag angående reglering af prästerskapets aflöning.....	228.
Förslag till föreskrifter angående beräkning af prästerskapets aflöning	278.
Förslag till lag om emeritlöner för präster	298.
Förslag till lag om kyrkofond	307.
Förslag till grunder för ändringar i lagstiftningen om ecklesiastika boställsskogar	333.
Finansplan	336.
Tablåer.....	356.